Број 142. У Новом Саду у суботу 3. (16.) јула 1910. Година XLV.

„Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена јој је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаљу на један месец 2 кр. 70 пот. на четврт године 8 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 26 п. на четврт године 9 кр. 75 пот. — За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Појединим бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 кр. за остале земље годишње 6 круна 50 пот. Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Вечерњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДИОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА у РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г. Ј. Т. Чавића. Администрација »Заставе« налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 20.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији »Заставе«.

Рукописе не враћамо.

Појединих вечерњих бројева стаје 10 потура.

Чек-конто 12008.

Позив на претплату.

1. јула 1910. године отварамо нову претплату на трећу четврт.

„Застава“ излази двапут дневно, а стаје као и до сад на три месеца 8 круна за све оне, који желе да им се „Застава“ дневно једанпут поштом шаље, а на месец дана 2 круне 70 потура. — За оне, који желе да им се лист шаље два пут дневно поштом стаје 9 круна 75 потура на три месеца.

За Нови Сад стаје „Застава“ кад се два пут дневно шаље лист кући 9 круна на три месеца иначе 8 круна.

Ми ћемо и даље чинити све што можемо, да одржимо „Заставу“ на оној висини, која одговара угледу народа и српске народне радикалне странке и молимо све пријатеље листа да нас у овом послу помогну.

Обраћамо нарочито пажњу на „Заставине“ бројеве од петка, вечерњи и јутарњи број уједно. Овако проширени народни бројеви доносе расправе о задругарству, привреди, о народном здрављу, о правним поукама и т. д Ти се бројеви удешавају за најшире кругове, а претплата за њих стаје 4 круне годишње, а на три месеца 1. круна.

Најлакше се претплаћује поштанском упутницом.

По решењу управе, лист се никоме не сме давати на вересију.

У Новом Саду, јуна 1910.

Уредништво и администрација „ЗАСТАВЕ“.

„Друштвена мизерија“.

Стенографски записници седнице српског народно црквеног сабора од г. 1906.|7. забележили су, да је Световар Прибићевић у деветој седници, дана 19. децембра 1906. г. рекао и ово:

„Молим вас, ја вас морам упозорити на још нешто што се мора чути у овој кући и што је ваша дужност да уважите Видите, како смо далеко дотерали, да наш саборски одбор, да наш митрополијски (?) црквени савет, не могу донети ни један закључак, који не би могао евентуално да касира државна власт, и то не само да касира, него да место тога закључка донесе неки други. Државна власт је данас свемоћна, она је управо влада у автономији, ми смо само егзекутива воље државне власти.

Зашто је то баш тако? Није то баш само зато што је државна власт била брутална; има ту кривице и наше друштвене мизерије, има ту кривице онога друштва, које је само тражило интеренцију државне власти. Ово није ништа друго него једна жалосна појава.“

Тако је говорио у сабору српском 1906.|7 вођа своје српске самосталне странке. Вођа и у сабору! Па ко би могао посумњати, да тај вођа и не мисли и не осећа и не ради тако као што је говорио? Пред лицем целога српског народа, да га види и чује и државна власт? Ко би смео посумњати, да и цела странка тога вође не мисли, не осећа и не ради тако? Ко би смео и помислити, да се у тој странци ради друкчије, да се ради оно што јој вођа тако гласно осуђује?

Ко би смео и помислити, да у тој странци има „друштвене мизерије“ тих „жалосних појава“ над којима јој вођа лије горке суве? Да у Прибићевићевом друштву има мизерија, које траже интеренцију и помоћ државних власти против српских автономних власти?!

Частан човек, морао би веровати да их нема. Морао би веровати, да је и Прибићевић и сваки Прибићевићев самосталац на чисто прекаљени, израђени, „елитно“ искултивисани, савршено изразити автономиста тако, да би дао и русу главу пре, него што би, незадовољан са решењем своје српске автономне власти, тражио од несрпске и иноверне државне власти, да та решења коси и поништава, да она решава и располаже у српској православној цркви и српској народно црквеној автономији, и у оним стварима, о којима **по закону** нема права ни расправљати?

Частан човек би морао све то веровати, али у претпоставци, да је частан човек и онај, који је онако говорио, као што је говорио Св. Прибићевић; да је часно и цело његово друштво, у име којега је говорио.

Али та претпоставка није била оправдана већ ни у време тога говора. Јер и пре тога говора су самосталци и из архидијецезалног административног одбора бацали бомбе на саборски одбор, са утоцима својим на угарског министра-председника против решења саборског одбора. Но после саборског састанка српског г. 1907. пошло је све још и на горе и бивало је све јасније, да је Св. Прибићевић већ 1906. г. дивно — лагао, и сам и у име красног свога друштва. И као што је јануара месеца ове године разбијена и поништена свака добра претпоставка о политичкој часности Прибићевића и његовог друштва у хрватско-српској коалицији, тако је јануара месеца 1907 године разбијена и онемогућена свака добра претпоставка о часности Прибићевића и његовог друштва и у опсегу српске народно-црквене автономије

После одгођенога у јануару 1907. године српског сабора, отпочела је нечасна, мизерна, издајничка кампања Прибићевићевог друштва против српске автономије. Отпочела је „друштвена мизерија“ данас већ сасвим лажне и српске, лажне и самосталне странке. Мизерија, која је, без сваког жежирања и стида, изазивала брталност, државне власти и подивала бувдован државних интеренција на српску автономију. Не само са „утоцима“, „прививима“, „рекурсима“, него отвореним оптуживањима и закулисним (потајним) денунцијацијама српског сабора угарској државној вла-

ПОДЛИСТАК.

НЕИСПЕВАНЕ ПЕСМЕ.

За неколико година свога ђаковања Бора је ноћу врло мало спавао. Весео ноћни живот престонице освојио је већ првих дана весело, једро момче. И држао га је чврсто. По некад се мигољио Бора и покушавао је отети се, али узалуд. Са оно хиљаду ланаца добре банатске цовице наследио је Бора од свог тврдога деде и здраве ћелијице у своје жиле, којима је тврдица дед му знао зап ведати. Али је Бора већ био слабије петље. Волео је много шареница, песму и заносио се за тајанственошћу ноћи. У његовим жилама кретале се ћелијице слободно; он их није умео обуздати. На ритам лаких, лукавих орфеумских лудорија јуриле би оне живахно као мрави и узрујавале би га. И Бора после преставе није могао у постељу, кад је у „зимскоме парку“ свирала музика. За младим, лакомисленим светом и он би летео горе звиждукајући.

Зраци светлих електричних лампи, звуци егзотичних мелодија, мириси јаких пића и жестоки погледи певачица умотали су их као оно паучина ситне мушице. Тај шарени живот их је снажно стегао и голицао им младићске страсти својом меком, облом ручицом. И они се залуд мигољили. Јако пиће и свирка брзо их је расположила и они су певали песме, које су доносиле пусте, лепе певачице са свију крајева света. Певали су, док их светлост јутарњег сунца не би развијала. Тада би се с тешким главама разишли.

Многи су од њих овако сваки дан. То су били они млади људи са упалим грудима и бледим испијеним лицем. Сви се они добро познавали и били су добри пријатељи, које је ноћни живот везивао једно за друго. Сви се грозили људи, који су у јутро редовно устајали, а у вече на време легали и сви су имали добро, лудо срце и суву изобиља.

Један по један би се истина тек неприметно без опроштаја за навек украо, али му се то није замерало. Проређени редови се попуњавали новим члановима, који су имали румене образе и здрава плућа. И Боривој је с њима држао, па и на њега дође ред.

Једаред се јако закашљао и погледао у мрамицу. Подишла га је језа и он је дрхтао и плакао. Залуд га је тешила висока, плавокоса Енглескиња и гладила му црну, сјајну косу.

— Та то ти се само шале плућа, Боро. И моја се већ више пута шалила. — И љубила је страсно Беривојеву црну, сјајну косу. Али је њему ваљало ићи.

Она је волела ово велико, добро дете и чувала га је. Није га пуштала никоме. Волела је крупне сјајне му очи и ситне, мелодичне месмице са банатских равни. Ово је за њу био нов свет и нови људи. И она је волела страсно овога лепог, питомога дивљака црне косе и луда срца. Она је плакала од срца за њиме.

Бора се није опраштао од пријатеља, које је у ноћи упознао. Као и други и он се неприметно украо и бежао је кући мајци, која је много плакала. Жељно је удисао свеж, н ст шан ваздух, који се играо над морем злаћана жита и зелених кукуруза, али су му плућа сикала и он мораде на југ.

И тамо је било људи, који су волели ноћ и песму. Бора није могао побећи — од себе. У свакој ћелијици у крви му дубоко је лежала и његова судба и он је певао неиспеване песме, које ie једно колено грамзећи за новцем заборавило испевати.

Дошао је кући. Мати га више није пуштала од себе. Али и мала варош има свој ноћни живот. Два три студента, који су мрзили филистре и славили нове идеје; неколицина пак, који нити су кога славили нити мрзили већ само сложно пили и певали; један са дугом косом и сањалачким очима, који би цело вече ћутао и око поноћи са стола декламово своје песме и још неколицина њих — знали су прекратити ноћ на врло разноврсне начине.

Бора се на њих намерио. Али су Борини живци слаби, а плућа изнемогла. Но он се није дао. За неколико дана научили су тамбураши неке чудновате песме од Боре. И он се приказао. Играо је по билијару дивота и подвикивао речи, које нико

сти. После изласка свога из саборнице 1907. г Прибићевићево друштво прогласило је српски сабор као крњ, као незаконит. Зашто? У очекивању и нади, да ће државна власт цео рад тога сабора поништити, слистити, а сам сабор и распустити.

Дошао је и сазив архидијецезалне епархијске скупштине концем г. 1907 И знамо, шта је све било. Позната нам је сва перфидија удружене самосталско-калуђерске „друштвене мизерије“, у послу прибегавања државној власти против автономије и њезиних власти.

Па је дошао и сазив српског сабора ове године. Али су зато о сазиву том добро обавештени били — самосталци.

Склопљена је била изборна коалиција свију антирадикала. Удешен је био цео план сва метода, како да се обори радикална саборска већина. Све је то било удешено у Пешти Тамо закључено, утврђено и — благословљено.

Гроф Куен одржао је часну реч, задану ове године — вођама српске самосталне странке. Уз њихову припомоћ државна је власт оборила радикалну саборску већину на посланичким изборима

Светозар Прибићевић је порицао сваки „пакт“ у овој ствари са Куеном. Порицао уз „часну своју реч“. Прибићевић и часна реч у политици његовој! Цинизам Прибићевићев могао је злоупотребити и часну реч. А само глупост му је могла — веровати. И по сто пута кажемо, само политичке лаже могу порицати „пакт“ самосталаца са Куеном и у погледу српске автономије; само умни кретени могу веровати у то порицање. Тај пакт постоји, и у једном делу је извршен. Самостална странка је дошла на автономну владу помоћу Куена, по чијем налогу, ма и у форми савета или жеље, израженом, помагали су и помагаће и друга „фактори“ са српске странке.

И кад све то знамо, онда нам пред очи излази сва одвратност оних суза које је Прибићевић, у име своје и своје странке, пролио у српском сабору, дана 19. децембра 1906 године због „друштвене мизерије“ То су биле крокодилске сузе. А Прибићевић је и онда лагао. Лагао је целом народу, лагао у „светилишту нашега народноцрквенога живота.“ Злоупотребио је оне лепе и и танете речи да што јаче слаже, да што већма и што више завара и превари српски народ. Да се народу прикаже као чувар и бранич автономије, као „лавовски“ борац против уплетања и мешања државне власти у автономију; као противник свију оних који то мешање траже и изазивају.

Како нам је тек данас одвратна она суза Прибићевићева из 1906. године Како нам је тек данас одвратна та његога лаж! Како да назовемо тек његово издајничко увлачење државне власти у српску автономију године 1907. и 1910? Каква је његова мизерија, каква је мизерија данас целе његове странке, која угарском министру износи на клање не само једно решење автономне власти, него му под ноге баца целу српску народно црквену автономију? То је мизерија над мизеријама. То је чисто издајство.

На лествицама тога издајства попела се данашња лажна српска самостална странка на автономну владу Издајство јој је снага и моћ. Од издајства живи. Дотле ју је довела етапна, еволуциона, реална политика Прибићевићева.

Данас је режим издајнички Преживеће српски народ и њега. И онда ће издајице бити под ногама народним, као што је данас народна автономија под ногама угарског министра.

И онда неће више бити највеће „друштвене мизерије“ — Свето зра Прибићевића и његове лажне српске самосталне странке.

Виктор

Нови Сад, 3. јула.

„Преговори“ са хрватско самосталском коалицијом. Чланови хрватско-самосталске коалиције одзвали се јуче брзојавној заповести бана Томашића и дошли су скоро сви на конференцију. Бан Томашић дошао је у пратњи одељних предстојника, Чаврака и Амруша На конференцији саопћио је бан Томашић коалицији жеље и заповести Куенове. „Поштански Лојд“ пише: Тада су избиле разлике у мишљењу и неки чланови ставили су таке захтеве, на које бан није могао пристати у тај мах Преговори су прекинути. Бан ће сутра (данас) поднети извештај о преговорима министру председнику. Дакле, неки чланови коалиције нису хтели безусловно да се одазову жељама и заповестима министра председника Куена. Ставили су захтеве! Иш, не праши! Све је то тек, што оно кажу, форме ради. Не кажемо, да можда који од Хрвата неће искочити из Куенова јарма, али већина их, а Прибићевићеви самосталци сви вољно ће и орно полећи по руди и даље теглити кола Куенова.

Политички преглед.

Адресна дебата у угарском сабору. — Члан пучке странке, Хусар, изнео је многе неправилности и незаконитости, учињене при последњим изборима. На једну упадицу владиновца Подманицког, позвао га је, да изнесе пред сабор свој трошковник о избору, на што су владиновци муком умукнули. Хусар усваја адресу пучке странке. Независињак Абрахам критикује Тисин говор. Векован династички осећај Мађара врло је скупоцен, не по династију, него по Мађаре. Доказује велику потребу економске самосталности, а штету од економске заједнице са Аустријом. Самостална угарска банка мора се пре успоставити него самостално царинско подручје. Присталица је опћег једнаког тајног права гласа. Усваја адресу независињачке странке. — Независињак Мартон Ловаси у подужем, разложном и пажљиво саслушаном говору осврће се на говоре, до сад изговорене у адресној расправи. Доказује, да је већина народа у Угарској за самосталну банку и да су избори били слободни, данас би већину у сабору чиниле присталице самосталне банке. — Износи, каква је слободоумност данашње владине странке и негдање либералне странке. Та је „слободоумност“ порушила све уставне јамчевине. Прошли избори су мрља срама за двадесето столеће. Бирачи, пре но што би бирали посланика, морали су да одлуче: да ли да жртвују мир свој и своје породице или своје поштено уверење. Зато пре свега треба створити закон о опћем једнаком изборном праву са тајним гласањем. Усваја адресни предлог независињачке странке.

Шта тражи хрватско-самосталска коалиција од угарске владе. „Нова Слободна Преса“ дознаје „са угледне стране“ хрватско-самосталске коалиције, да су захтеви коалиције ови: Уређење питања о службеној прагматици железничара Хрватско-самосталска коалиција у томе питању стоји на своме старом становишту, да државне железнице нису приватно подузеће државно, него државна установа, па према томе да се и на питање о језику код железница имају применути одредбе поравнања између Угарске и Хрватске, Славоније и Далмације од 1868 године. Али коалиција не тражи, да се то становиште одмах призна То питање нека реше регниколарне депутације. Дакле чланови хрватско-самосталске коалиције стоје данас на „стајалишту“, које су за време „лавовске борбе“ називали „издајством према материнској ријечи“. Онда нису хтели ни да чују за регниколарне депутације, јер је „то питање решено већ нагодбом“

Ну да видимо, шта кажу даље на тој „угледној страни“ хрватско-самосталске коалиције. Кажу: „Данас су много важнија економска питања“. То значи: „материнска ријеч“ оде под купус! Повод оној „лавовској борби“ данас је лук и вода Данас су много важнија економска питања. А та су:

Хрватска и Славонија мало добија на пољопривредне и индустријске сврхе. За ову годину одређено је у прорачуну за Хрватску и Славонију само 23 милиона круна, а од те своте у економске сврхе иде једва милион и по круна.

Па ни та се свота не употреба сва. У том погледу Хрватска и Славонија стоји горе и од Босне, чији је прорачун установљен са 74 милиона круна. — Коалиција тражи даље, да се уреди питање тарифе, јер је тарифа на железницама штетна по Хрватску и Славонију. Тражи железничку пругу кроз Лику. Да се изгради, дакле, железничка пруга кроз Далмацију, која ће спајати угарске и аустријске железнице, као што се Векерлова влада била споразумела са аустријском владом, а не да то спајање буде преко Босне, као што хоће данас аустријска влада и Куенова влада. И најзад да и Хрватска и Славонија добију нешто од оних издатака, одређених на инвестиције.

То су „захтеви“ хрватско самосталске коалиције — по казивању са „угледне стране“ хрватско самосталске коалиције. А њени прави „захтеви“ су, што јој даде Куен.

Допис.

Темишвар Мехала, 29. јуна *Именовање мехалског пароха.* Као што вам је познато, када је био избор пароха код нас у Темишвар-Мехали, ниједан кандидат није добио две трећине гласова. Кандидат Светолик Јовановић, парох кетфељски, добио је 21 глас, а Слободан Костић, администратор мехалске парохије, д био је 19 гласова. Тако је конзисторија имала да одлучи, ко да буде парох у Мехали,

Недавно је била седница конзисторије темишварске епархије под председништвом епископа Георгија Летића и у тој седници је наименован и парох мехалски. Наименован је Слободан Костић, који је при избору добио мање гласова; против кога већ од јануара месеца, дакле пре избора, има тужба због једног скандала; који није из ове епархије и који се тек пре годину две запопио. А мимоиђен је Светолик Јовановић, који је при избору добио највише гласова; који је узоран свештеник; који је старији парох; који је свештенички син из ове епархије и који има три сина за школовање, а служи на малој и сиромашној парохији. У тој конзисторијалној седници били су чланови и врањевачки парох Младен Боберић, батањски парох Јефта Петровић, лечник др Каракашевић и кикиндски сенатор Лука Мајински, који су сви обећали и дали часну реч, да ће се заузети за праведну ствар Светолика Јовановића. Па ипак је наименован Слободан Костић!

Зар би то могло бити без заузимања епископа Летића? Не Епископ се Летић заузео за Костића, јер је епископов отац обећао Костићеву оцу, с којима је заједно учитељовао у Бачком Фелдварцу, да ће му син бити мехалски парох. Епископова породица сматра темишварску епархију својом дедовином, па с њом по вољи располаже, без обзира на народ. Она дели парохије

није разумео. Весело су пљескали сви на рефрен и подвикивали с њиме заједно...

Напољу је плавила зора, а на врата тихо, бојажљиво уђе једна црна жена. Умукоше тамбуре. Застаде кикот... Бора је блед, задухан стајао на билијару. Упале груди му се брзо надимале и плач слабих истрошених плућа секао је кроз надимљену тишину. Спазио је и он бледу, црну жену.

— Је л’, добро, мама, је л’ добро?... Питао је црну жену. А груди су му се све брже надимале и сикале.

Она му приђе гушећи се сузама и шапутајући нешто. Али је он млатао рукама и окренуо се тамбурашима.

— Свирај, хеј... Сад ћемо ја и моја мама да се веселимо. Је ли, мама... Куд бих ја?... Тако је и отац мој...

И Бора се затресе од кашља. Плућа му се нашалила као никад до сада. Изведоше га напоље до кола. И друштво се плашљиво размигољило у зору.

После недељу дана сахранише Боривоја уз велико саучешће грађанства и пријатеља. Другови су му на опелу дивно извађали тужне мелодије, а онај са крупним сањалачким очима и дугом косом тешио је у надгробном слову Борину уцвељену, самохрану мајку.

Д. Поповић.

својим пријатељима и љубимцима. Па бар да њен изабраник заслужује то протуривање!

Јануара 14. о г. је Слободан Костић, администратор парохије мехалске, и сада наименовани парох мехалски, на улици у Мехали пред кућом поштанском разносача, Анхаера, пијан, скинуо свештеничку мантију, појас и шешир и тамо све то оставио. Те му је ствари мехалска полиција сутра дан вратили. Има у тој ствари и још и више шта, али то ћемо с обзиром на свештеничку мантију да прећутимо. Због тог шкандала поднесена је тужба конзисторији. Конзисторија темишварска није до данас на протом макнула, већ оптуженог Костића припушта избору, а сада га именује и парохом.

Конзисторијалне су седнице тајне. Али је ипак са седнице, у којој је наименован парохом Слободан Костић, избило на јавност ово: Пре седнице су чланови конзисторије нарочито упозорени, да су заклети, да не смеју ништа, осим закључака износити на јавност. Епископ Летић сам је настојао, да чланови конзисторије, па и они, који су дали реч Јовановићу, гласају за именовање Костића. Да има тужба против Костића, није ни једном речи споменуто. А истицано је, да Светолик Јовановић не сме бити именован за пароха мехалског, јер му је пријатељ жупан темишварске жупаније. Али тај „разлог“ мора остати у тајности, јер ће жупан требати им, тамо њима алмажанима, бар у време избора посланика за црквени сабор!!!

И Мехалчани добише за пароха сврзи мантију, кога већина их не хтеде бирати. Ето, тако се ради у нашој несрећној епархији под управом алмажана и епископа Георгија Малог.

Мехалчанин.

Вести из места и са стране.

† Тима Јерковић.

Јуче, у петак, у 1 сат по подне преминуо је угледни новосадски грађанин Тима Јерковић у 73. години живота. Покојник је много година, све до смрти био члан месне црквене скупштине и црквеног одбора; члан гимназијског старатељства, а много година и члан управе овдашње српске задруге за међусобно помагање и штедњу. Све до болести своје живо је учествовао у сваком народном послу, вољно је послужио свакој народној ствари и саветом и делом Српска народна радикална странка губи у њему једног од својих најврснијих чланова, а председник наше црквено-школске опћине, Јован Јерковић, свог доброг оца. Тело врлог покојника опојаће се у св. алмашкој цркви данас у пола 5 сати по подне, а затим сахранити у породичну гробницу на алмашком гробљу. Нека је лака земља и трајна успомена врлом покојнику, а ојађеној породици нека Бог подари утехе.

Испит зрелости у карловачкој гимназији.

Пре неколико дана изнео сам у „Застави“ успех испита и том приликом обећао сам, да ће о овом испиту још бити говора

Још пре три-четири године опазило се у карловачкој гимназији при оцењивању ученика, да професоре не руководи правда, него самосталска заслепљеност. Да наведем један пример. Лањске године било је међу седмошколцима (данашњим абитуријентима) много кажњених због различитих изгреда. Богдан Красојевић био је кажњен затвором од 8 сати, док су Бранко Магарашевић, Бузаџић и други (сви самосталци) били кажњени затвором од 16 сати. Богдан Красојевић зато, што је радикал добио је из владања оцену 3, док је Магарашевић и други зато, што су самосталци, премда су двапут више били кажњени од Красојевића, добили из владања оцену 2. Већ тај један пример потпуно доказује „правичност“ самосталских професора.

А сад да пређем на ток испита зрелости. Први дан пре подне полагали су 3 кандидата и сва су тројица пала. Полагали су 2 самосталца: Ђорђе Божић млађи и Стеван Бранковић и 1 радикал: Ђорђе Божић старији. Божић старији одговарао је тако лепо и тако тачно, да су му све колеге кад је испит био готов честитале. Већина је њих говорила, да треба да буде проглашен зрелим једногласно.

Међутим, она двојица су одговарали управо шкандалозно. После конферисања од читавог једног сата одбачен је и Божић старији на пола године. Шта мислите зашто? А знате ли, како су самосталски професори образложили његов пад? Пао је због своје последње семестралне сведоџбе! Питам: Нашто је онда матура, ако се кандидат проглашује или не проглашује зрелим на основу семестралних сведоџаба?

После подне полагали су Бузаџић, Дујић (оба самосталци) и Јеремић (радикал) Она двојица проглашени су зрелима једногласно, док је Јеремић одбачен на пола године. Бузаџић је одговарао као и Јеремић. Али Бузаџић је самосталац и зато је једногласно зрео, а Јеремић је радикал и зато је морао пасти Још само један пример: Франковац Јован Холик био је најслабији међу свима кандидатима, па је ипак прошао. А прошао је зато, што је јавно рекао, да ће се он обесити, ако др Ђура Красојевић на поновном избору продре.

Богдан Красојевић имао је у VII. разреду одлику, а Холик скроз довољно и неколико добрих и обојица су проглашена зрелима већином гласова. Како ту да нису гледали на семестралне сведоџбе?

Чује се, да су радикалима највише правили неприлика. Иван Маширевић и „војводино унуче“ Мићун Будисављевић. Иван Маширевић (који је трипут полагао матуру) рекао је за једног радикала, иако је овај добро одговорао, да није зрео за диплому.

Изнео сам све ово, да бих упозорио позване, да се лате посла, ако им је стало до правде и правице и гласа карловачке гимназије.

Један за многе

Српска слава у Сарајеву.

На Петровдан освећена је застава српске женске задруге у Сарајеву, и ово освећење било је скопчано са великим слављем Кума застави је била госпођа Крсмановић из Београда, а дошло је и београдско певачко друштво са чувеним Мокрањцем, да приреди сјајни концерат. „Српска Ријеч“ с одушевљењем поздравила је Мокрањца и чувено његово друштво, називајући га Вуком српске народне мелодије Слава је испала достојанствено и спада у ред најсјајнијих српских слава. Високо стоји српска свест у поносној Босни.

Јован Орт живи.

Увек кад су прогласили надвојводу Јована Салватора, грађанским именом Јован Орт, тада су редовно тврдили, да надвојвода живи, те тако и овом приликом. Један интиман пријатељ недавно умрлог барона Хелферта, тврди, да је барон дуго година добијао писма из Јужне Америке. Али барон никад није рекао од кога добија он та писма. Пријатељ барона Хелферта мисли, да је та писма шиљао сам Јован Орт и у целој Аустрији једино је барон Хелферт знао где пребива Јован Орт. О овоме би се могло уверити по мишљењу баронова пријатеља, када би му оставину тачно прегледали.

Нови судски тумачи.

Великобечкеречки краљевски судбени сто, у пуној седници својој држаној 26. јуна (9. јула) 1910. године после обављена испита, саслушавши извештај испитне комисије, оспособио је за мађарско-српске судске тумаче правника доктора Ивана Вучетића и деловођу меленачке православне српске црквене општине г. Каменка Пиперског. У истој седници је и именовао мађарско српским тумачима дра Ивана Вучетића при модошком, а Каменка Пиперског при турско бечејск м кр. среском суду и од именованих про писану званичну заклетву примио.

Битка код Грунвалда.

Јуче је пољачки народ прославио свечано пет стогодишњу успомену на битку код Грунвалда, која је пала 2. (15.) јулија 1410. године. Ова успомена на грунвалдску битку је народна свечаност, коју пољачки народ сваке године прославља. — Ову су успомену прославила и нека руска друштва а сетио се и свесловенски конгрес у Софији Немачки витезови удружили су се, осилили се и подјармљивали су словенска племена, и дошли су на ред Литванци и Пољаци, којима је запретила германска сила, да ће их спутати под своје робље И удружише се Пољаци и Литванци под краљем Јагелом и спремише се на очајну и последњу борбу са германским племеном. То је била значајна борба као наша на Косову, само што је послужила Пољаке боља срећа него Србе. У битци код Грунвалда славно су надбили Пољаци Немце и одржали победу, те запречили продирање Немаца међу словенске народе. Ова слава, што је слави пољски народ, слава је целог Словенства, које је сузбило Немце. Немачки цар Виљем зловољан је због ове славе и као демонстрацију против исте, издаће декрет једном пруском принцу, којим га именује заповедником пољске провинције Познања, а који би имао становање у једном старом пољачком двору, за који народ пољачки вежу успомене Жилави Пољаци неће се застрашити, неће поклекнути, слава грунвалдска подиће им дух и отпорну снагу.

Злато у греди.

У Брашови су ово дана при рушењу једне куће нашли у једној трулој греди једну кутију увезану канапом У кутији било је 456 комада златних новаца из доба Марије Терезије и Карла VI. Затим турских и папиних новаца Вредност тих новаца износи до 15 хиљада круна. Власник куће је знао, да се негде налази сакривен новац јер је продао кућу под условом, да ако нађу, њему припада једна трећина. Новац су јамачно сакрили 1848 године, када су у оној околини биле велике битке.

Отровала мужа и децу.

Жена Јосифа Педзикова, жељезничног чиновника у Варшави водила је љубав са Јосифом Госом, такођер жељезничким чиновником. Деца Педзикова казали су своме оцу, да им се мати сваки дан састаје са Госом и од то доба била је свађа сваки дан на дневном реду. Жена је због тога хтела, да се освети мужу и деци својој. Дала им отрова, од чега је муж јој и троје деце умрло. Полиција је ухапсила матер невино пострадалих деца.

Жртва „црне руке“.

Из Њујорка јављају, да је тамо један талијански трговац постао жртва „црне руке“. Потражио га је један Талијан и у име „црне руке“ искао од њега новаца Када му је пак трговац одбио молбу, убио га из револвера. На пуцњаву утрчи трговчева ћерка од 16 година и убије убицу свога оца.

Лек против крвне болести.

Министар унутарњих послова, под чији надзор подпадају све државне болнице, јако се интересује за епохалан проналазак проф. Ерлиха Министар је послао главног лечника пожунске државне болнице у Берлин, односно у Франкфурт, да проучава начин лечења крвних болести по клиникама и после да поднесе о томе извештај.

Деца лупежи.

У Макову су ово дана ухапсили жандари једну чету састављену из деце, која је више провала и крађа извршила. Најстарији од њих је 13 година. Пре неки дан су провалили у назаренску цркву у Батоњи; покупили новац, а разне важне списе издерали. При преслушању казали су, да су зато крали, да им чета дође на глас.

З а б а в е.

— Старо Бечејска трговачка омладина приређује у недељу 4. (17.) јула 1910. у варошкој шуми у просторијама стрелишта, уз суделовање тамбурашког збора „Лире“ под вођством г. Милинковог (Мимике) из Мола забаву са игранком. Почетак тачно у 8 сахати у вече. Добровољни прилози примају се са захвалношћу и на основу друштвених правила употребиће се на приређивање вечерње школе. Приступа имају само позвани.

— Управа лековитог купатила Русанде, уз пријатељско суделовање велико-кикиндског српског црквеног певачког друштва „Гусле“ приређује у корист сиромашних купалишних болесника у недељу, 4. (17.) јула 1910. год. у просторијама купалишне рестаурације своју редовну овогодишњу забаву са игранком. Добровољни прилози обзиром на племениту сврху примају се са благодарношћу и биће путем новина на јавност изнети.

Одговорни уредник: Константин Брадваровић.

Т р г о в и н а.

Нови Сад, 3. јула 1910. године.

Пшеница прве каквоће стара 17 к 20 п до 17 к 40
Пшеница нова 16 к 20 п до — к — п.
Пшеница средња — к — п — до к — п
Пшеница лакша 15 к 40 п до — к — п.
Наполица нова — к — п до — к. — п.
Јечам стари 12 к 20 п до 13 к 40 п.
Зоб стара 13 к 10 п до 13 к 20 п
Кукуруз у зрну 10 к 20 п до 10 к 40 п.
Кукуруз у клипу нов — к — п до — к — п.
Маст 184 к — п до — к — п.
Сланина 180 к — п до 182 к. — п
Сланина паљена 180 к — п до 182 к п.
Пасуљ 16 к — п до — к — п
Лањик — к — п до — к — п

све од 100 кила

Свињи угојени тешки 120 до — п.
Свињи средњи . . 112 до 116 п
Свињи лаки . . . . 108 до 112 п

кил.

Теоци 86 88 по кили.
Овци пар 36 - 38 кр. пар.
Јагањци 56 -58 по пару.

Многобројна лекарска искуства потврђују, да дневна употреба једне винске чаше природне ФРАЊЕ ЈОСИФА воде већ после 5–6 дана проузрокује опадање телесне тежине, а да при том не настаје *никакво опадање снаге нити какав поремећај у раду*. Ко 3—4 недеље редовно пије од давнине чувену воду лековитих извора Фрање Јосифа а при том не пропушта дневну подужу шетњу, тај може, скоро без изузетка, да избегне путовања по бањама, која су скопчана с великим губитком времена и новца, јер се терапија мршављења може с одличним успехом помоћу те богате соне минералне воде код куће да спроведе. Треба о томе само упитати домаћег лекара. У свету чувена ФРАЊЕ ЈОСИФА горка вода разашиље се само у чисто природном стању и добија се у апотекама, дрогеријама и трговинама, које се баве продајом минералних вода. 342 1—2

ТРГОВАЦ

ТРАЖИ МЕСТО

за деловођу или путника

или пак ФИЛИЈАЛУ

да на своју руку води уз кауцију. Стар 28 год. говори четири језика.

885 1—3

Бр. 44/зап. ех 1910.

Дражбени оглас.

Српска православна црквена општина у Черевићу расписује за 11. (24.) јули 1910. године у 2 сата по подне дражбу на мањак ради преоправке (адаптације) опће пучке школе у Черевићу.

Послова има столарских и зидарских.

Послови су прорачунени на 1000 круна.

Дражбователь је дужан пре дражбе у име вадијума положити 10% од прорачунене свсте.

Црквени одбор задржава право, коме од лицитаната да повери израду послова.

План и прорачун могу се од данашњег дана видети к д српског православног парохијског званја.

У Черевићу 30 јуна (13. јула) 1910. го. ине

Душан Поповић привремени поверен『ја. — **Живан Гачулић** с. р. потпредседник.

850 1—1

Ш. С. 405/през. ех 1910.

Стечај.

Расписује се стечај ради попуњења једног стипендијског места и четири припомоћи за 1910/11. школску годину у стипендијској закладу Василија Тесфановића, основаној пок Александром Тесфановићем из Будапеште, за приправнике и приправнице прав срп. учитељске школе сомборске, а у износу 50 К месечно или 500 К на школ. годину за свако место.

Молитељи (це) без обзира на место рођења морају исправно доказати, да су Срби — Српкиње — православне вере, да су сиромашнога стања, да су здрави и крављим богињама вакцинисани. Првенство имају они сродници тестаторови, који исправно докажу, да су у правој линији потомци деде тестаторова Данила Тесфановића из Крњаја, било у мушкој било у женској му лози. Ако се два сродника пријаве, који су у истом степену род са тестаторовим дедом то ће се приход од главнице на исте поделити без обзира хоћели треме појединa стипендија изнети 500 К годишње. Само ако рођаци не би цео приход исцрпили имаће право на стипендију и други молитељи.

Ваљано инструисане молбенице ваља упутити и поднети срп. прав. нар. школском савету у Карловцима најдуже до 2. (15) августа 1910. год и уједно треба у молбеници навести, камо да се достави овопредметна одлука са односним списима.

У Карловцима 3 (16) јула 1910. год.

Председништво

831 1—3 срп. прав. нар. школског савета.

„ДОБРОТВОР“

као задруга у НОВОМ САДУ

исплатио је у току ове године од 1. јануара до краја јуна

К 78.000 у име припомоћи наследницима својих умрлих чланова. — У месецу јуну, исплатио је К 18 000 и то:

за Нецу Станковића из Меленаца — — — К 2000
за Катарину Шмит из Сентомаша — — — К 2000
за Ракилу Мунћан из В. Кикинде — — К 2000
за Мацу Пачарић из Ш Сентивана — — К 2000
за Милана Малетина из Ср Карловаца — — К 2000
за Саву Орловића из Двора — — — К 2000
за Дана Почића из Гливе — — — — К 2000
за Милицу Љубичић из Новог Сада — — К 2000
за Амалију Беретић из Новог Сада — — К 2000

884 1—3

ПРОДАЈА КУЋЕ.

Због другог подузимања вољан сам уз повољне услове мешовиту трговину, која има дозволу трафике, точења пића заједно с кућом продати.

Светислав Петковић у Молу, Бачка.

887 1—3

ТРАЖИМ **УЧИТЕЉИЦУ**

ЗА ЖЕНСКУ ДЕЦУ,

која би их поучавала у српској литератури и историји; у немачком језику, а по могућности и у основним лекцијама гласовира. Ступање 1. септембра

Ђорђе Р. Ђурић Босанска Градишка.

886 1—3

Помодно мануфактурна трговина

Кириловић и Јакоб

у Жули (Бачка)

потребује старијег **ПОМОЋНИКА**, самосталног продавца, који говори српски, мађарски и немачки. Ступити може одмах или по споразуму.

Првенство имају они, који су вични излоге аранжирати. 883 1—3

Млад Србин трговац

женидбе ради тражи девојку са миразом. Иста мора бити добра кућаница. — Озбиљне понуде са сликом нека се шаљу на администрацију „Заставе“ под знаком „Будућност“. Дискреција зајамчена.

828 4—5

ГАЛАНТЕРИЈСКА

мушке и женске моде трговина

Пантелић и Друг

у Вршцу

потребује једног помоћника, који је добар продавац и вешт у аранжирању излога. Тражи се, да дотични осим српски још мађарски и немачки говори. 875 3—3

ОФЕРИРАМ БЕЗ ОБАВЕЗЕ

ОРАСЕ,

лепу робу по 100 вила бруто, за нето по 20 форинти са мога стоваришта у Панчеву. — Уједно потребујем **СТАРИЈЕГ ПОМОЋНИКА** са лепим рукописом

Јован Поповић код Арапина Панчево.

845 1 2

Никад више!

неће мењати мој сапун, од кад употребљујем Бергманов сапун од љиљановог млека (са маркom Stekenpferd) од **Bergmann & Comp.** у **Teschen a. E.**, јер тај сапун једино најуспешнији од свих медецинских сапуна против сунчаних пега као и за негу лепог меканог и нежног лица. Један комад по 80 потуга. Добија се у свима апотекама, дрогеријама и парфимеријама и т, д. 108 29—40

Шпецерајска и деликатеса трговина

Јосифа Лудвика

у Новом Саду

потребује **млађег помоћника** и једног шегрта. 889 1—1

Трговина шпецераја и деликатеса

у Новом Саду

НА НАЈБОЉЕМ МЕСТУ

предаје се

под врло повољним условима. Годишњи обрт 40—45.000 круна. Иста постоји више година, а предаје се уз готовину од 6 до 7 хиљада круна.

Адреса код администрације „Заставе“.

754 5—5

ЗАСТУПНИК

који и није у послу искусан, али зато да је познат и отменим круговима приступачан, тражи се за продају шпецијална вина уз високу провизију или фикс плату, за Нови Сад и околину. Рефлектанти нека се обрате на друштво

Произвођача Токајског вина Д. Д.

852 3 3 Vertribs-Abteilung

Budapest V. Lipot körut 2.

Помодна и мануфактурна трговина

Baics B. István

Zombor

потребује једног **ПОМОЋНИКА**, који сервира 5—6 година, самосталан продавац; а да је на појединим местима више времена пробавио.

Ступати може одмах. 892 1—3

Говор дра Жарка Миладиновића

држан у XIII седници српског народног црквеног сабора

(По стенографским белешкама.)

Славни саборе, већ су г. др. Манојловић и г. Татић доказали, да извештај ревизионог одбора није потпун, да се на многе ствари није обазрео и да у њему има много неправилности и нетачности. Поред тога истакли су, да се од две руке поступало у овој ствари т. ј. друкчије, што се тиче првог дела извештаја, а друкчије што се тиче другог. У извештају ревизионог одбора нарочито се наглашавало, да је главно установити прекорачење прорачуна, но при том се није водило рачуна о томе, у колико су стварне потребе изискивале онај расход, који је учињен и да ли је оно прекорачење било оправдано или неоправдано. Прорачуни се стварају према редовним приликама, стварају се од прилике, јер се не може унапред тачно установити, да се никада неће прекорачити. И колико је мени познато нема ваљда ни једног буџета, а да се није прекорачио сад било више било мање. Свакако прекорачења има и онда се обично тражи, да се то прекорачење сматра оправданим и да се узме на знање. То је радио и пређашњи саборски одбор. Баш имам овде извештај из 1897. године, где је сабор тражио, да му се прекорачење прорачуна сматра за оправдано и узме на знање. (Један глас: Али није капитал потрошио.) Молим вас, немојте упадати, јер ја не могу на сваку реч да рефлектујем, а не могу све упадице ни да чујем.

Председник: Опомињем господу посланике, да не упадају и не сметају расправи.

Др. Ж. Миладиновић (наставља): Хтео сам рећи то, да није довољно говорити само по себи о прекорачењу, него се мора видети, да ли је то прекорачење било потребно, да ли би се оно могло избећи или не. Ја сам чуо речи, да треба унапред знати, мора ли се буџет прекорачити или не.

То би значило, да онај, који управља, има пророчки дар, да може унапред знати шта ће бити а шта неће. То би премашило људску снагу. Управљач не може никада зацело знати, да ли ће доћи до прекорачења, а у толико мање овде, где то не зависи само од саборског одбора.

Узмите плате гимназијских професора. Ми знамо, да се ту мешала и угарска влада, да се мешао и угарски председник и претио егзекуцијом, ако се гимназијским професорима плате не повећају и не исплате.

И зар је могао онда саборски одбор допустити егзекуцију?

Дакле дошло се volens—nolens до онога што саборски одбор није желео, али до чега је морало доћи. Исто је тако било и са платама богословских професора. Синод је тражио, да се те плате повисе, и саборски одбор је морао на то пристати, да му се не би пребацило, да неће да води рачуна о платама и потребама професорским. И сада, кад су повећане плате, каже се прекорачен је прорачун, а да се онда то тражење одбило, рекло би се, како се није хтео да испуни праведан захтев професорски. Ја не кажем, да је само то био узрок прекорачењу, али кажем, да је и то био узрок, а г. др. Манојловић је изнео колико су друге просветне а и црквене потребе порасле, које су се морале подмирити. И кад то стоји, онда се не може пребацивати, што је прекорачен прорачун, што се издало више него пре на школе, на свештенство и т. д.

Говори се много о парничким трошковима. Ја баш хоћу о томе да говорим. Тиче се нарочито манастирских парница. Како је дошло до тих парница, је ли саборски одбор повео ту парницу против Румуна или је било обратно? Румуни су повели парницу и тражили су 3 јака и богата наша манастира: Бездин, Св. Ђурађ и Месић, па су прво у тужби помешали све манастире и оне у Угарској и ове у Хрватској и Славонији и казали су: тражимо само као један део од свих манастира та 3 манастира. И онда је поведена парница и узети су адвокати и стављен је био приговор ненадлежности, јер су и ове манастире ставили под надлежност делегираног суда у Пешти и у томе смо, господо, успели. Али су Румуни после тога повели другу парницу и тражили су сада чисто ова три манастира не тангирајући више ове манастире у Хрватској и Славонији. Водило се рачуна о томе, да су то врло важне парнице, а водило се рачуна и о томе, да код тих парница врло често и политички разлози одлучују.

Да не би пала одговорност на саборски одбор, он је сазвао конференцију, у којој су поред чланова саборског одбора учествовали сам патријарх Георгије, епископ Змејановић, др. Летић и настојатељи манастира Бездина, Св. Ђурђа и Месића. У тој парници није био тужен само саборски одбор и карловачка митрополија, него и епархије вршачка и темишварска, па управе манастира Бездина, Св. Ђурђа и т. д., сви су они узели себи заступнике, а то су били Малешевић, Паја Јовановић, М. Милосављевић, док је саборски одбор узео г. др. Мушицког, а епархија вршачка узела је дра Хаџију.

На конференцији су били сви чланови саборског одбора и договорили се, шта ће да раде, јер саборски одбор није смео узети на себе ту одговорност, да води те парнице сам и зато се хтело, да дођу људи из свих странака као правни заступници, а не само радикали, а тако исто са тог истог разлога позвани су и епископи да дођу.

Румуни су годинама купили податке, један је њихов архимандрит многе године ишао у Пешту и тражио у пештанским архивама исправе, које су им биле потребне, а ми раније ништа нисмо радили т. ј. наши претходници. Зато смо морали узети и људе, који ће у архивама тражити и набавити разне исправе и који хоће да те исправе види, може отићи у суд у Пешту, па ће се уверити, да тих исправа има пуно, те су у суд колима однешене. У парничним списима наших адвоката поменуте су све те разне исправе, које су набављене.

Ми нисмо дакле смели узети на себе ту одговорност, него смо у споразуму са свима надлежним факторима одредили те заступнике, који ће водити парницу, а ми смо помагали саветом колико смо могли. Саборски одбор, како се види, није на своју руку повео ту парницу, него Румуни. У тој парници сви су списи свршени од стране наших заступника и предани су суду, а кад ће се пресуда изрећи, то, разуме се, зависи од суда.

Што се тиче манастира Ходоша, то је закључио сам сабор год. 1902., да се та парница поведе, те је саборски одбор само извршио одлуку саборску. До сада се у тој парници постигао успех у толико, што је из грунтовнице избрисано, да је то румунски манастир. Ова парница у осталом сад је и завршена у толико, што је сад предан и последњи парнични спис и сад суд има своје да уради. И једна и друга парница дакле довршене су, а то су биле врло опширне парнице тако, да су се списи морали, како рекох, однети на колима. Главно је, да у овоме нема никакве кривице до саборског одбора, јер он је морао те парнице да води и није могао да узме на себе ту одговорност, да дође до неуспеха у парници па да му се каже: Зашто сте узимали само једнога адвоката, зашто се нисте и са осталим меродавним факторима договарали и зашто нисте питали и друге правнике ван саборског одбора? Ето, зато смо ми тако урадили; урадили смо стога, јер је то једна врло важна ствар, те смо хтели да нам људи и изван нашег круга помогну, да ову ствар добијемо, јер је ова ствар општа српска, па је дужност свих нас да радимо, да се у томе успе.

Сви заступници су заједнички држали седнице и договарали се; ту је између осталих био и др. Малешевић, који је био поднео свој трошковник, пошто није био задовољан са оним, што му је саборски одбор одредио, и онда смо ми установили овако: Да ако се изгуби парница, не може нико добити више од 12.500 К, а ако се реузира, онда могу више. (Чује се: Они су већ примили.) Молим вас, то је предујам. (Чује се: Што ћемо, ако ко умре.) Молим вас, парнице су већ довршене и сад је на суду да реши, оне су инротулиране, а у осталом ови адвокати нису добили све одједаред, него постепено. (Св. Прибићевић: Како је то довршена парница г. Миладиновићу?) Ја вам кажем, да је инротулирана, питајте правнике, па ће вас известити, да је сад на суду да своје учини. Може бити преслушања сведока, може бити преслушања вештака и т. д., то ја не знам, јер то зависи од пресуђења судског, само кажем, да су наши заступници свршили свој посао, и да према томе ту нема више опасности што се тиче даног предујма. А што се тиче дра Мушицког, ја могу да кажем, да је он изјавио саборском одбору да пристаје, да се сви његови трошкови судски ликвидирају. Саборски одбор је уступио то сабору, да сабор узме ту његову изјаву на знање и да он то одлучи. Саборски одбор није могао то одлучити са тог разлога, што је он, кад је утврђивао те награде, имао баш у виду то, да не буду преоптерећени фондови, јер према томе, колико је др. Малешевић тражио, а добио је 18.000 К, ми смо се бојали да ако ова парница дуго траје, могу бити ужасни трошкови, па смо зато казали: толико као предујам, а остало ако се успешно сврши. Др. Мушицки је тражио од нас, да то преиначимо, али ми нисмо могли, јер погодба вреди и за све остале, а и што држимо да би суд установио веће трошкове. Зато је ту ствар уступио сабору да је реши и на сабору је сада да је реши, да ли ће др. Мушицки судбено да ликвидира те трошкове, па ћемо видети, колике ће му трошкове суд одредити. Ми смо учинили по својој савести, а сад је на сабору да реши, да ли ће да се промени та одлука. Уосталом, као што се види, овде нису само наши људи, јер ту је и Пајица Јанковић и Мила Милосављевић, др. Малешевић и др. Мандић, а после је дошао и др. Васиљевић. Дра Васиљевића ја право и не познајем, знам само да је адвокат у Пешти, али нам је препоручен као добар правник и ми смо и њега узели као заступника и одредили му хонорар као и другима. Чланови саборског одбора нису никако криви, што су ове парнице дошле баш у то доба, кад су они у саборском одбору, нити су они проузроковали ни покренули, ни парницу манастира Бездина, Св. Ђурђа и Месића, ни парницу манастира Ходоша на своју руку. (Чује се из већине: Што сте против земљорадничких задруга водили парницу?) Молим вас, кад о томе дође извештај, онда ћемо о томе говорити. Кад вам се говори о беочинској каји, ви кажете: тога нема у извештају, а ви сте говорили о многим стварима, којих нема у извештају. Ја сада говорим о парничким трошковима, о којима је реч у извештају. Како је дошло до поменутих парница, исто је тако дошло и до парнице Трандафилкине и то баш кривицом Румуна. Они су покренули ту парницу онда, кад саборски одбор није био на окупу и онда нам је тадањи патријарх, кад смо у седницу дошли саопштио, да је био тужен и да је дао президијално овлаштење дру Пајици Јанковићу, да га заступа у тој ствари. Ми смо то узели на знање, нисмо могли имати ништа против тога, и др. Јанковић је стручан човек, адвокат. И та парница је вођена, па разуме се, да је било и трошкова. Дру Пајици Јанковићу је суд досудио за једно једино рочиште 5000 К. Ја, који сам адвокат у Хрватској и Славонији, разуме се, нисам могао то да разумем, али суд је то досудио и ми нисмо могли друкчије, него да платимо, иначе би били егзекутивним путем приморани да платимо. (Св. Прибићевић: Г. Ђорђевићу, је ли то могуће за једно рочиште 5000 К? Др. М. Ђорђевић: Није то за једно рочиште.) Ја вас уверавам, да му је за једно једино рочиште досудио суд 5000 К; нађите списе, па ћете видети да је тако. Саборски одбор није дакле могао друкчије, него да плати. Но после је поведена нова парница, те се тражило разделење, деоба, но ту смо успели код курије тако, да се та заклада неће делити, него ће остати под заједничком управом. Да је дошло до деобе, ми би морали враћати неких 120.000 К. (Св. Прибићевић: Зашто нисте апеловали против оног судског наређења о Пајици Јанко-

вићу?) Ја сам питао, може ли се апеловати и речено ми је да не може. (Посланик др. Ђорђевић потврђује да је тако.) Дакле саборски одбор морао је све ово да плати, јер није од своје воље покретао и изазивао те парнице, него је само бранио интересе народних фондова. А да то није учињено, пребацивала би му се немарност у заштити интереса народних фондова. Међутим кад смо се упустили у парницу, ту се мора трошити, морају се плаћати адвокати. Дакле у деобној парници реузирали смо, заклада је остала под заједничком управом и немамо ништа да враћамо.

Тако дакле стоји ствар с тим парничким трошковима, и из свега овога види се, да је саборски одбор по својој најбољој вољи и увиђавности чинио све, да одбрани народна добра и да је савесно извршивао одлуке сабора. Узалуд је та вика и дрека, што има толико парничних трошкова. Радикални саборски одбор апсолутно ту није ништа крив. А што се морало давати и за извиђање по архивима и за то се не може теретити саборски одбор, јер ове парнице нису се могле друкчије ни водити, ми нисмо имали никакових података, међутим Румуни су били много спремнији. (Рад. Марковић: Шта је урадио Мл. Карановић?) Карановић је доста учинио и др. Ивић и други, молим вас да не говорите на памет. (Ј. Бањанин: Зашто је др. Ивић добијао до 1908. па је после изгубио?) Какво је то питање? Зато, што нам је дотле требао.

Дакле види се, да ми нисмо партизански радили. То најбоље доказују цифре, јер вам могу доказати, да су нерадикали за заступање у парници и извиђаје у архивима примили преко 75.000 К. (Посланик Ј. Бањанин нешто приговара. Др. М. Бабић: Ја као јуриста држим, да је Ј. Бањанин спреман за то. Посланик Ј. Бањанин: Бабић као јуриста! То треба нагласити, иначе се не би знало.) Др. Ж. Миладиновић: Ја сам хтео да докажем, да не стоје приговори против парничких трошкова, а најмање се може нама неки немар пребацити, кад смо се ми споразумели са осталим факторима и учинили све, како би се ова народна добра очувала према најезди румунској, која хоће пошто по то, да те наше задужбине задобије. Ми смо с тога морали истраживати не само у архивима у Бечу и Пешти него и у Темишвару и уопће, где год је било потребно. Ми смо узимали истраживаче, јер нисмо могли скрштених руку гледати, како Румуни траже исправе, а ми то исто да не чинимо. Да смо препустили манастире Румунима, и да нисмо водили парнаце, онда би се могло пребацивати саборском одбору немар, овако је он учинио своју дужност, радио је вајбоље и најсавесније, и према томе нема нико права, да нам што пребацују. (Посл. Ј. Р. Вачић: Они се у то много разумеју: Послоник Св. Прибићевић: Где си ти показао, да што разумеш? Увек се само без разлога набацујеш! Посканик Др. М. Бабић: Прибићевић уме само нападати. Св. Прибићевић: Румуни нису узели 10 адвоката као ви, а ипак су боље прошли од вас. Др. М. Бабић: Прибићевић незна ништа друго, него само клеветати. Др. Ј. Радивојевић-Вачић: Откуд долази Прибићевић до тога, да ту виче).

Председник: Опомињам г. г. посланике, да нису дозвољени дијалози.

Посланик Др. Ж. Миладиновић: Ја сам истакао, да су манастири сви посебно хтели, да имају заступника, а не стоји тврдња, дз је сарорски одбор сам постављао заступнике. Ево ја ћу навести један пример. Др. Малешевић није био задовољан са оним, што је за заступање добио и није више хтео да заступа. Онда је епископ Летић тражио да буде на место дра Малешевића заступник др. Мандић, али ми смо хтели, да остане Малешевић, јер он је почео са осталим заступницима да ради у парници и њему је била позната ствар, па смо хтели, да је он са осталима и доврши. Али кад смо видели, да је жеља г. епископа дра Летића. да Мандић буде заступник, онда смо пристали на то, а ви сви знате, да Мандић није радикал, него самосталац. Мислим да сам доста ову ствар образложио. (Глас код већина: Слабо!) Др. Ж. Миладиновић: Вама неће никад ништа бити доста. (Посланик Пилић: Само ви намигујете!)

Др. Ж. Миладиновић: На вас не! (Али на фондове!)

Др. Ж. Миладиновић: Ја нисам себичан и нисам дошао овамо, да ме неоправдано нападате па молим господина председника, да ме узме у заштиту против оваквих подвала.

Председник: Ја нисам чуо, шта је рекао г. Пилић. (Посланик Др. Ж. Миладиновић: Каже, да ја намигујем на фондове. Председник: Опомињем г. Пилића на ред. (Посл. Ј. Пилић: Јесам ли рекао, да сте ви што узели?)

Посл. Др. Жарко Миладиновић: Ко мене познаје, зна, да ја нисам себичан човек, а ако сам био члан саборског одбора и посланик, за то нисам себичан, јер по томе би и ви били због својих дневница себични, али ја знам, да нисте ни ви, па нит ико од нас дошли амо, да се са 10 круна обогати. И зато одбијам сваки нападај у том правцу, па ма то у каквом облику било. (Бурно одобравање код мањине и на једном делу галерије.)

Председник: (Звони) Опомињем галерије, да се умире, јер ћу иначе бити присиљен, да их испразним. (Посланик Вачић: Председник нема право да испражњује галерије него сабор). Ја ћу доказати г. Вачићу, да имам право. Уједно опомињем г. Вачића, да не полемизира самном. (Св. Прибићевић: Увек он некога нешто учи! Вачић: Је си ли ти председник? Св. Прибићевић: А шта си ти ту? Др. М. Бабић: Прибићевић је у Загребу мањи од маковог зрна. Св. Прибићавић: То је овај а не ја. Ја сам се борио против теорије политичког народа, а он је ћутао. Посланик Бањанин: Много сте кроткији у Загребу).

Председник (звони): Опомињем г. г. посланике, да се умире, јер оваке упадице не воде сврси.

Посланик Др. Ж. Маладипотић: Држим, да сам довољно образложио, зашто се толико морало трошити на парнице (Св. Прибићевић: Вачић је говорио у Загребу о кр. Хрватској и хрватском народу а „Застава“ пише да је то издаја. Посланик Др. М. Бабић: Ви се у Загребу не признајете Србима, него сте само овде у Карловцима Срби. Посланик Ј. Бањанин: Идите ви дочекујте Миксића. Глас код већине: А шта одготарате Рауховцима? Посл. др. М. Бабић: Ви сте Куеновци!)

Председник: Поново опомињем г. г. посланике, да не упадају. Молим г. говорника, да изволи наставити.

Посланик Др. Ж. Миладиновић: Пошто сам довољно доказао и образложио, зашто су у појединим парницама даване награде, хонорари, држим, да није потребно, да даље о том говорим. Хоћу да говорим о дневницама. (Гласови: Чујмо! Посланик Вачић: Ово је за Прибићевића угодно. Св. Прибићевић: Ти си у Загребу говорио о оном, што твој орган пише, да је издаја. Посланик Вачић: Ја сам јавно у сабору казао, да сам Србин, а ти си Србохрват. Св. Прибићевић: То је безобразна лаж. Ја сам се борио против теорије политичког народа, а ти си ћутао. Посланик Ј. Бањанин: Вачић је у Загребу признавао идеално јединство.

Председник звони: Ако се овде појединим члановима пребацује, да у Загребу вису Срби, онда то морам одбити, јер то је увреда за читаво Српство. Не може се и не сме се замислити, да има и једног Србина, који би послао у овај сабор човека, који није Србин. Умољавам с тога славни сабор, да се клони оваких упадица, јер оне не вреде ништа, него могу заваћати нашу јавност. (Посланик Др. М. Бабић: Ми не заваћамо. Посл. Ј. Бањанин: Онај се сакрио иза леђа Жаркових, па говори. Др. М. Бабић: Не бојим се ја Бањанина нити се заклањам. Граја. Председник непрестано звони. Св. Прибићевић: Зашто Вачић тако у Загребу не грмне на Томашића? Глас код мањина: Нема разлога.

Председник (звони): Опомињем г. г. посланике, да се умире, а напосе опомињем г. Бабића, да не изазива. (Посланик др. М. Бабић: Ја изазивам? Баш сам непрестано тако миран. Смех у сабору и на галеријама.)

Председник: Молим говорника, да изволи наставити.

Посланик Др. Жарко Миладиновић: Казао сам одмах код првог извештаја, да ревизиони одбор није правилно поступао, а то вреди и за други извештај. Док се ревизиони одбор овде у другом извештају трудио, да донесе све дневнице појединих чланова последњег саборског одбора и награда фискала, дотле о члановима пређашњег саборског одбора нема ни спомена. (Посланик др. М. Бабић: Није унесено у извештај. Граја. Председник звони.) Још нико није дневнице на памет учио. (Посланик В. Муачевић: Доказаћу вам ја већ. Граја).

Председник звони: Пошто је г. др. Миладиновић прешао од оправдавања на примедбе и приговоре, ја молим високи сабор, да га мирно саслуша, да можемо његову обрану пратити.

Посланик Др. Ж. Миладиновић: Ја сам казао, ако је неко добио више дневница, да је и више радио, јер са 10 К. не може нико да се помогне. То није никаква награда нити заслужба, јер то служи само за издржавање. Ја нећу говорити о себи, али ко је адвокат, зна, да адвокат у своме послу за 10 круна не путује никуда. Било је у саборском одбору, који нису хтели да иду на комисије, јер који често иде по комисијама, тај само трпи штету. Нисмо се ми отимали за комисије, то остављамо вама. Ево вам манастира Мале Ремете, Беочина, Фенека и др., куд сам требао да идем у комисију, па нисам. Кад сте изнели суме, требало је рећи, колико је пута који ишао, колико се пута удаљио од куће и колико је управо дангубио и пропадао. Ако је неко више добио, он је више и радио за нашу автономију, а не за себе. Али ревизиони одбор требао је да изнесе рачуне и пређашњег саборског одбора. Случајно је ревизиони одбор споменуо комисију пређашњег саборског одбора у Вршац, која стоји К 1613. (Посланик Б. Будисављевић: То није истина.) Ево то је изнео ревизиони одбор у извештају, а требао је рећи, зашто је толика. Кад смо ја и др. М. Михајловић ишли у Темишвар, не да прегледамо резиденцију, него да водимо истрагу против бележника Андрића, тада смо добили свега и за дневнице и за путни трошак К 82 ₂, а то је умерено, јер је Темишвар скупа варош, а од дневница не могосмо све ни подмирити, а и нико се није од њих обогатио. А ја ћу, ево, да запитам: да ли су посланици, који имају 10 К дневнице, дошли због својих дневница, или зато, што их је српски народ амо послао? До сад је сабор овај стао преко 27.000 К, па зар да се сада поред дневница од 10 К, каже, да су се поједини посланици обогатили? Па кад би се узели сви досадањи сабори, те све на ракам узело и срачунало, дошло би то на стотине и стотине хиљада круна, и кад би се рекло, да су сви посланици, а то су људи, који су дошли овамо, да послуже Српству и српском народу, дошли зато, да добију толике стотине хиљада круна, па да се обогате, то би била клевета и неправда, управо би то било богу плакати. А исто је тако и с нама, кад се вели, да наш поступак није био оправдан и да смо ми имали какове хасне. Ја велим, ко буде ревно радио за автономију, тај се мора жртвовати, тај мора од свога губити. И господа у новом саборском одбору увериће се, ако буду хтела послужити тој народној тековини, као што смо јој ми послужили, да ту мора бити жртава. И, високи саборе, ако дође прилика, да се говори о садањем саборском одбору, онда ћу ја стати праведније, да њихов рад просудим и нећу говорити о дневницама, јер знам, да су дневницама подмирени само најпотребнији трошкови и да ће они често више издати, него што ће примити. (Посланик Вељко Лукић: А зашто „Застава“ пребацује епископу Мирону дневнице?) То не знам, то нека се расправи у јавности.

Председник (звони): Молим г. Лукића, да не увлачи овамо новинарске полемике.

Посланик др. Ж. Миладиновић: Ја ћу рећи, високи саборе, да је било чланова саборског одбора из пређашњег саборског

одбора, који су вукли кући рачуне манастирске, да их ревидирају, а има тих рачуна 85, па су добили за то 875 фор. или 1750 круна. Ни један једини члан нашег саборског одбора није ништа за свој рад добио. Радио сам и ја често код куће, као и други, а нико за то није ништа добио. Ја знам, како је један члан од оног старог саборског одбора зарачунао 15 круна за пренашање пртљага — име му нећу изнети, јер нисам рад да вас буним у славопоју, што сте га певали том одбору — али то је требао учинити ревизиони одбор, па једно и друго испоредити и онда би се видело, да би то испоређење на нашу корист испало.

Високи саборе, хоћу да говорим о оним дневницама, које су чланови саборског одбора подигли 1908. год. за време сабора, а међу њима сам и ја. По §-у 21. саборског устројства сваки члан саборског одбора има за време свога деловања дневнице. Према тој законској установи имали смо ми права на те дневнице. Има и перовођа саборски своје дневнице као посланик, али осим тога има за свој посао као перовођа посебну награду од 10 К, а то је и исправно. Осим тога год. 1908. за време сабора, кад није било сабора на окупу и кад су посланици отишли кући, а није се знало, како ће дуго сабор трајати и колико ће се дневница саборских исплатити, ми смо држали седнице саборског одбора, па имамо право на те дневнице. Кад су се вратили посланици, није се ни онда још знало, колико ће дуго сабор трајати и докле ће се дневнице узети, то се знало тек онда, кад је закључено, да се дневнице имају узети до 25. августа, а после тога, мислим, до 15. септембра да се не узму. Разуме се, да су и посланици подигли саборске дневнице, ма да нису читаво време били овде и нико им то није пребацивао, а ми смо овде остали и радили као чланови саборског одбора и зато имамо право на посебну дневницу. Ми смо држали и после 25. августа неке седнице, али нисмо ништа подигли. Било је седница Школског Савета концем год. 1906. или почетком 1907. год. за време сабора и г. др. Рокнић је приповедао, да је онда г. Св. Прибићевић своју дневницу подигао. (Св. Прибићевић: То не стоји, гледајте у књиге!) То се може видети из књига, па нека се извиди, а сада велим, да је то рекао г. Рокнић, али из тога се не може изводити нешто незаконито, што је г. Прибићевић подигао дневницу, а и што смо ми подигли дневнице за свој рад, кад су сви били остали код својих кућа, нити се може подметати нама нешто злонамерно. То би била генеза тих дневница и ја мислим, да се ту радило по смислу закона. Чланови саборског одбора нису сами правили те књиге, него су им у канцеларији књиговодства те књиге направили, па како су их направили, тако је и подигнуто. (Глас из мањине: И Валеријан је примио саборске дневнице, кад је био у затвору у Загребу. Посланик Св. Прибићевић: То је друго, он је имао допуст од сабора!) Ја нећу пребацивати ни једном самученику, који су провели са мном у затвору ради великог издајства, јер знам, ко је тамо био, да му добро није било. Ја ћу рећи за себе, кад је био митрополијски савет и после саборски одбор, да знам добро, да сам отишао у Руму и вратио се натраг у Карловце, те сам после отишао и опет у Руму и према томе припадају ми путне и друге дневнице и путни трошак. Ја нисам те квите правио, него сам рекао у канцеларији, нека се направе и тако је то тамо зарачунато. Ја знам, да је на пр. ваш Анатолије Јанковић долазио овамо као заменик митрополијског црквеног савета у седнице на манастирским колима и сваки пут је рачунао путни трошак и своје путне дневнице, а ипак ревизиони одбор то није изнео, нити је што замерио. А знам и то, да је др. Вучетић рачунао у име путног трошка од Новог Сада до Карловаца 20 фор., па и ту није било никакве замерке. По свему томе не може се узети, да је некоректно, што се подижу дневнице за издржавање, јер кад би ови људи били код куће и радили свој посао, имали би више хасне, него овде од дневнице, којом се често не могу покрити ни готови издатци. Ја апелирам на господу посланике, који су овде, да кажу, колико дангубе и колико жртава доприносе, да могу бити у сабору. Ја знам, да овде има економа, трговаца и адвоката, који овде трпе велику штету, али знају, да их овде веже дужност, али ипак често помишљају на своју кућу, домају своју и на своју имовину, јер знају, да могу претрпети знатне штете, ако овде дуго остану.

Високи саборе, из ничега правити капитал и хтети нама што пребацити, нама, који смо се доиста с највећом вољом били одали автономном раду, а желимо да и ви то покажете на корист српског народа, то не могу друго, него осудити. Ја могу рећи, да сам често више радио, него што бих морао, ја сам радио и ноћу. А зашто? Јер сам сматрао, да је моја дужност, да радим неуморно, јер ако нећу да радим, онда се нисам требао ни примити тога посла. Или ради како треба, или остани код куће, то је моја девиза. (Одобравање код мањине.)

Високи саборе, спомиње се позната беочинска каја и каже се, да је год. 1902. сабор једногласно осудио ту продају каје, па чему осуђивати непрестано. То је лепо, и ја то кажем, али кад ревизиони одбор пева славопоје оном саборском одбору, који је продао кају, онда је оправдано приговорити томе славопоју и истаћи, како је беочинска каја продана. (Посланик Б. Будисављевић: Саборски одбор није кају продао. Немојте извртати!)

Др. Жарко Миладиновић: Та је ствар била пред саборским одбором, па је било четири члана за продају, а три против продаје и већином гласова пристало се на продају. Административни одбор дао је одобрење једном уговору, али пре него што је био и склопљен, пре но што је био и написан, а саборски одбор га је с препоруком послао горе и тврдило се увек, да је Његово Величанство тај уговор одобрило и ја чујем, да је то и данас тврђено, али морам исправити ту тврдњу као скроз погрешну. Ко је читао извештај саборског одбора, видео је, да је дошао отпис од угарског министра-председника, где се каже, да владалац није потврдио тај уговор, него само да је у начелу пристао на ту продају, али с тим, да се ствар изведе прописаним путем и да се онда поднесе Његовом Величанству краљу на потврду. Такво је писмено дошло од угарског министра-председника и тамо је нарочито наглашено, да тај уговор није одобрен. А шта значи то? Тај уговор нити има приволе српског народно-црквеног сабора, нити има санкције Његова Величанства краља. Према томе тај уговор је правно ништаван, јер га нису одобрили баш они фактори, који једино имају права да дају приволу на продају српског народно-црквеног добра у смислу §-а 19. саборског устројства. Чим то стоји, нико не може бранити тај уговор. А кад је дошао тај отпис? Дошао је тек онда, пошто је она ствар била претресана у сабору 1906. и 1907., где се радило о понуди неког Ленардучија, који је хтео да узме један део каје манастира Беочина под закуп.

Председник: Ја бих вас, г. посланиче, прекинуо у овој ствари због овога: Саслушали смо ваше мишљење у погледу те парнице. Држим, да не би било добро улазити потање у саму ствар, јер би се тиме можда могло што нашкодити парничним странама.

Др. Ж. Миладиновић (наставља): Ја нисам научио говорити све о оваким стварима. Ја сам хтео рећи само то, како је дошло до поменутог отписа министра-председника. Кад је поднесена била она молба о закупу оног дела, који није продан, и кад је та ствар претресена била у сабору, онда је дошао један врло повољан отпис, и онда се из тога видело, да није било у поменутој ствари ни приволе српског сабора ни Његовог Величанства. То сам морао рећи зато, да се види, да се саборски одбор са основом упустио у парницу, а не знам, да ли би и добио тај отпис, да није било тога стицаја ствари и свакако је то врло повољна ствар по манастир Беочин и моје је мишљење, да ту парницу не треба прекидати, а ево шта ме у томе утврђује: Утврђује ме не само ово, што сам навео, него и тај факат, што су противници почели већ чинити понуде у тој ствари, али саборски одбор није пристао на ту понуду, већ је тражио другу, повољнију, и пошто су дошли међутим избори, па и сабор, то није пошло за руком, али могућно је, да ће они дати нову понуду, а то је могућно само тако, ако се не одустане од те парнице. Има више парница у тој ствари. Има једна парница, где је фирма Унија тражила нових 66 јутара од „Каје“ на темељу старог уговора, јер тамо је била једна тачка, где се каже, да они могу тражити, ако буде потребно, још каје, али јутро по извесну цену, мислим, 1000 К и они су на темељу тога уговора тражили још 66 јутара, а ми смо се упустили у ту парницу и она је већ при крају — само пресуда има да се изрече. Повели смо и парницу ради основног уговора, а има још две парнице, које смо довели такођер близу краја. Свакако моје мишљење је, да те парнице не треба напуштати, да ће оне макар делимице имати успеха, да ће се макар и нагодбом постићи делимице успех и добити један део користи.

Председник: Баш су те речи „делимице“ и „један део“ такве, које се не могу употребити у овој прилици.

Др. Жарко Миладиновић: А зашто сам ја као члан саборског одбора пристао, да уз др. Красојевића водим ту парницу, одмах ћу да кажем. И ако сам члан саборског одбора, ја сам још увек адвокат. И друго, не овлашћујем ја сам себе, него то чини патријарх као председник саборског одбора. Треће, ја сам био потпуно информисан, јер сам био у саборском одбору и могао сам бити уз нашег фискала др. Красојевића, да потпомажем што боље вођење те парнице, а како су те парнице вођене, о томе се свако може уверити из парничких списа. Свакако ћете се уверити, да сам тим парницама поклонио сву своју пажњу и знање, како би се дошло до успеха. Тиме сам хтео да одбијем онај пригон г. Радосава Марковића, као да ја не бих могао да будем ту заступник, јер сам члан саборског одбора. Било је и раније, да су чланови саборског одбора водили парнице за саборски одбор н. пр. др. Недељковић, који је био члан саборског одбора, па му нико то није приговарао. Најпосле, какве ту колизије има? И други који буду заступници радиће по интенцијама саборског одбора, и мораће да чувају интересе фондова и манастира, па то сам и ја чинио, а то сам лакше могао чинити, што су ми интенције саборског одбора, као члану истога добро познате биле. Што се тиче парнице Галове, ја ћу рећи, да она није коначно изгубљена. Из извештаја саборског одбора видеће се, да има један тестаменат, за који се није знало, него је др. Стура Румун сазнао за то и јавио нашем фискалу, да постоји један тестаменат, који је доцније и пронађен и у суду проглашен и др. Стура је у име румунске митрополије повео парницу као и др. Илић у име наше митрополије-патријаршије. Дакле, ту су заинтересовани и једни и други, јер по тестаменту, после смрти Галове има та имовина да се дели на пола т. ј. између наше митрополије и румунске. Одмах је затражена забелешка у књигама за непокретнине, јер је Гал почео продавати имање и говорио је, да ће гледати све да прода, па да ништа не остане, и у том случају тестаменат би био празна ствар. Зато је поведена парница, да се то спречи. Курија је решила, да се за живота Галова не може то право добити, већ после његове смрти и само се у том смислу може сматрати парница за изгубљену. (Чује се: Тестаменат не ограничава право располагања.)

Др. Жарко Миладиновић: Али он је престао сада продавати имање. Пре се није знало за тај тестаменат, па је Гал почео продавати, али сада је он престао да продаје, јер је сада јасно, да би он тиме хтео да изигра вољу самога тестатора т. ј. своје жене. Кад је румунска митрополија нашла за потребно да поведе парницу, нисмо ни ми могли оставити да не поведемо парницу, у толико мање, што, како је он почео продавати, не би

најпосле ништа остало. (Чује се: У каквом је стадију сад та парница?)

Др. Жарко Миладиновић: За живота његова не може се добити то право него само после смрти његове. Тада се то право може остварити. (Буде Будисављевић: Али за живота смо изгубили ту парницу!)

Др. Жарко Миладиновић: Па митрополија ће живети много дуже него Гал. Митрополија ће преживети Гала. У осталом то је један старац од преко 70 година. Он је већ престао продавати, и то је већ једна добит. И ми бисмо волели, да је то могло друкчије бити, али ми смо морали покушати, да очувамо интерес наше автономије а то су исто учинили и Румуни. И њих је то исто руководило, што и нас.

Кад је извештај ревизионог одбора био на дневном реду и кад је г. референт приказивао тај извештај, ја сам нарочито питао: „А шта је са Јотином парницом“ и питао сам, шта је са исплатом митрополитске резиденције. Он ми је одговорио, да му то није познато и најзад је рекао: „errare humanum est“.

Из тога сам ја видео, да и г. референт није сигуран у тај извештај и да и он допушта, да у том извештају може бити и доста нетачности. Пре но што почнем говорити о тој Јотиној парници, да кажем само неке од тих нетачности. Каже се н. пр.: Др. Красојевић је примио 1906. год. 19000 К, па опет после 1909. год. примио 21000 К. Међутим то једна је велика и крупна нетачност, јер мени је познато, да је др. Красојевићу дато свега 2000 К за његово заступање, а 19000 К је издано у име готових издатака, које је др. Красојевић учинио за корист српских народно-црквених фондова, давајући предујмове истраживачима по разним архивама. Могло се видети из књига, да нема 2 пут него само 1 пут 19000 К и да је та свота од 19000 К садржана у своти од 21000 К. То је дакле једна крупна погрешка. Даље оно што се наводи, да је прота Божа примио за преглед 400 К, а ја 200 К и да смо то вратили тек 1910. год., и то не стоји. Прота Божа је примио кад и ја предујам од 200 К за преглед манастира и то је обрачунао као и ја, а др. Манојловић и прота Божа прегледали су посебно неке манастире у Бачкој и Барањи и тамо је сваки од њих посебно примио по 200 К и то су обрачунали. И сад се спомиње само прота Божа, а о др. Манојловићу нема ни спомена. Дакле види се и опет једна погрешка и ја морам да потврдим да је имао право г. референт кад је рекао: errare humanum est — човек може да погреши.

Што се тиче Јотине парнице, добро је приметио један од г. г. предговорника, да смо ми то добили наслеђем. Доиста није то било мало наслеђе, било је то велико, тешко наслеђе, кад је пређашњи саборски одбор, којем сте ви викали: слава, правио нагоду са Стеваном Анђелићем, он је добио свега 43000 и неколико стотина форината у име наследног дела. Ја ћу зато да се послужим извештајем саборског одбора од 1897. год. Ту је тачно речено, како стоји та ствар. Ту се на стр. 16 каже ово: (чита) Услед поравнања саборског одбора са пок. парохом митровачким Стеваном Анђелићем као тестаментарном наследнику блажено поч. патријарха Германа Анђелића наследио би неприкосновени фонд своту од 43673 форинта 48 новчића; али пошто је против оставине односно против законитог наследника пок. патријарха Јован Грујић из Новог Сада у тогу од 6 година дана покренуо 8 парница, сем тога су покренуте против оставине односно наследника неприкосновеног фонда још 2 дакле свега 10 парница, то не само да неприкосновени фонд није добио горњу своту, него је морао у изгубљеним парницама и преко те своте, а до висине оставинског наследства плаћати, тако, да је до конца 1896. Ј. Грујићу исплаћено 78000 форинти 96 новчића. Ту се у извештају том дакле каже, да је наслеђено 43673 форинта и 48 новчића, а да је исплаћено 78100 форинти 96. новчића, дакле скоро 2 пут толико, колико је оставина износила, а не до висине оставинског наследства, како се то у извештају поменутом непстинито казује. Али није ни то било доста, јер је Јота Грујић повео и парницу ради 80000 форинти, што се такођер види из реченог извештаја саборског одбора од год. 1897, који о том овако извештава: „Но парнице још нису све довршене, између осталих нарочито и парница ради 80000 форинти ради отштете, коју исти Јота Грујић тражи од самог фон а као непосредног дужника. У колико би славни сабор потребовао подробнији обавештај о овим парницама, предложиће се без одлагања славномистом овопредметни опширни и подробни извештаји фискала српских народно-црквених фондова и заклада на увид и употребу.

Дакле, из свега се види, да је плаћено скоро двоструко више, него што је наслеђено, да је осим других вођена и једна велика парница због 80000 фор., а било је и других парница тако, да их је било на броју 10. Види се, да је много више издано, него што је наслеђено. Ја нисам видео, да је у извештају ревизионог одбора истакнуто и да је показано, како је та нагодба склопљена између народних фондова и да ту народни фондови, не само да нису ништа добили, него да су изгубили и то голему своту, па и оних 124000 круна морало се на рачун Јотине парнице платити, а то је дошло да се плати не пре него сад, кад је последњи саборски одбор био на управи, те је тај саборски одбор морао да исплати ту своту, па разуме се, да је онда морао прекорачити прорачун, јер он није знао, кад ће доћи до те исплате. Тај случај спада међу изванредне. Прорачун може само за редовне прилике да буде одмерен и удешен, а за ванредне прилике не може то нико учинити, па није могао ни бивши саборски одбор. Још ћу само да кажем, да је свота од 8000 круна, која је дана г. др. Красојевићу и то у 2 пут, 1 пут 2000 К. а други прут 6000 К., на рачун генералног предујма, 2 пут поменута у извештају управо двапут зарачунана. Дакле, и то је једна нетачност, једна погрешка, која говори против тачности и коректности извештаја ревизионог одбора. Још ћу само у неколико да се осврнем на говор г. Васе Муачевића, а то је онде, где истиче, да има да се одрачуна још и она свота, која је добијена за Текелијанум. Јесте. истина је, да је 720000 К. дошло у име Текелијанума под управу српских народних фондова, али је г. Муачевић нешто превидео, а то је, да је на рачун зидања Текелијанума издано преко 200.000 круна и да је према томе та заклада или та свота спала испод 520.000 К. Дакле, не износи заклада Текелијанума 720.000 К.. него око 500.000 К, или нешто више. Према томе не може се одбити око 720.000 К.. него око 500.000 К. Господин др. Манојловић израчунао је код српских народно црквених фондова и испоставио вишак од 1,600.000 круна, и када би се и обрачунала свота од 500.000 К., а прирачунале своте издане за преоправке и зидање епископских резиденција, онда би тај вишак, који износи 426,821 К, онда би ипак тај вишак износио ипак нешто јаче од 1,000.000 К, и према томе рачун г. др. Манојловића није ни најмање погрешан. Кад смо већ ту код резиденција, хоћу да се осврнем на онај приговор, да је на оправке резиденција издавано много и пре но што ће се обнављати и зидати нове, а нарочито се због тога спомиње вршачка резиденција. Међутим то не стоји. То је чинио пређашњи саборски одбор, јер је онај пређашњи саборски одбор, који је управљао до јунија месеца 1902. год. издавао редовно из године у годину на оправку резиденција веће своте. Тако се на пр. из овог извештаја, што га пред собом имам, види, да је само у једној години издана свота од 170.000 фор. и више на оправку резиденција. Према томе бивши саборски одбор није давао, често за оправке резиденција, а најмање је трошио велике своте пре но што је било изведено генерално преоправљање т. ј. зидање, те према томе ни тај приговор не стоји. Ако је исплаћено више, него што је прорачунано, то је нешто друго, јер код сваког зидања испоставе се нове потребе, па ето и ако је новоназидана она будимска резиденција а у Сентандрији извршена знатна преоправка за време ранијег саборског одбора, и ту је ипак требало накнадних издатака.

Међутим из извештаја од 1897. године види се, како се много давало за оправке резиденција. Они су потрошили велике своте на резиденцију у Вршцу и другим местима, па се ипак морало приступати радикалној преоправци резиденција. Ево у извештају саборског одбора од 1897. године каже се ово: За ово време од 5 година било је знатних оправака на епископским резиденцијама, нарочито у Пакрацу, а сем тога и у Темишвару и Сентандрији, а ове године је оправљена резиденција и у Вршцу. Из тога се види, да се само кршило и да се тај новац управо упропашћивао, јер поред тих оправака још увек су остале старе зграде, које су тражиле и опет нове оправке. Међутим, сада су се у Вршцу учиниле таке преоправке, да је подигнут готово нов двор, а у Темишвару је подигнута нова зграда, која представља стварну велику вредност. А и сад се те зграде неће оправљати сваке године, као што је било пре. А како споменух већ из извештаја саборског одбора од 1897. године, види се, да је сваки час нешто оправљано, дакле сада неће бити сваке године оправака, него ће се из године у годину на томе штедити. А када се узме у обзир још и то, да у Темишвару има дућана и да се приход од тих дућана има уносити у фондове све док се не исплати свота, која је дана на оправку темишварске резиденције, онда се у толило мање може што да пребацује бившем саборском одбору. Напослетку, то није зидано само за једног епископа, него и за будуће, па најпосле, када се зна, ко је епископ у Темишвару, а ко у Вршцу, види се, да ми нисмо правили никакве разлике у томе, него да смо вршили своју дужност. Стручњаци су казали, да је то потребно и ми смо то учинили. Ја, истина, када сам био са г. дром Мишом Михајловићем и сам сам то узгред видео, али главно је, да су стручњаци казали, да се то мора оправити, а и сама је полиција тражила, да се то изнова зида, а то значи, да смо ми то морали учинити. Уосталом, тиме смо и боље и корисније урадили по народне фондове, него онај ранији саборски одбор, јер сад неће бити потребно, да се сваке године врше оправке за 10—12.000 круна. И код бачке резиденције, која је зидана за време ранијег саборског одбора претила је опасност, да се сруше у неким собама таванице, те су стручњаци потврдили, да је оправка преко потребна и онда саборски сабор није могао казати, да то није потребно, јер би то значило, не водити рачуна о правим и преким потребама.

Славни саборе, једна врло важна околност се превидела у извештају ревизионог одбора, а та је, да је сабор узео на знање све те оправке још 19. јуна 1907. године. Тада је претресан извештај саборског одбора и тада је сабор узео на знање те преоправке и дозиђивања тих резиденција, и сада, после неколико година, хоће се, да се оно, што је одобрио сабор, сад не одобри, оно, што сабор није одобрио, сада хоће да се одобри! Славном сабору познато је, да извештај оног саборског одбора од године 1901. није узет на знање, а сада се предлаже, да се све до краја године 1901. финалише; а овако се хоће издаци око преоправке резиденција, које је сабор узео на знање, да се сад критикују, да се поново узму на миндрос и неће да се то рачуна као актива, иако је саборски одбор увек рачунао те нове градње као активу, против чега нико није приговарао, па ни ревизиони одбор није имао никакав приговор против тог рачунања новосазиданих зграда као активе, колико се тиче ранијег саборског одбора.

Славни саборе, мислим, да сам овим разлозима опровдао оне ставке, на које се толико галамило и којима се хтела да оправда обесна и пуста тврдња о расипању. Г. Р. Марковић је много грмео, он се чак позивао на оно, што сам ја некада устајао против калуђера, па је правио у том погледу и неко испоређење. Ја морам да кажем, да је то поређење срамно и ружно, јер кад сам ја устао против управе калу-

ђера, сви они, који су били у сабору од 1902 год. сложили су се с тим, да је та управа рђава и онда је донесена једна одлука о управи манастирских добара, а донесена је споразумно са господом из мањине, који су тада били посланици у сабору. Нико томе тада није приговарао. а сада међутим ја видим, да се налази један посланик баш из круга оних људи, који тада заједно са нама осуђиваху калуђерску управу, да налази, као да то није оправдано, као да је сад исто тако и да не стоји оно, што се онда тврдило. Ја врло добро знам време, кад није било никаквог чистог прихода од манастира или управо било је 4 К у једној години и то само од Грготега. Остали манастири нису давали ништа. То је било тако две године изастопце, па после четири године исто тако, а неких година тек једва нешто тако, да је укупно за 20 година унесено у фондове свега 28 000 К. Кад смо ми дошли на управу, једне године био је бриход 2000 К. па 12000, К. па 48.000 К. па опет 12.000 К. па 5000 К и. т. д. Никада се није могло да унесе онолико, колико се стављало у прорачун. Па зато кад се узме, да у клирикални фонд није улазила половина прихода установљена прорачуном, него само 2-3000 и. т. д., онда је увек прорачун био окрњен и то је био разлог, зашто прорачун није могао увек да се одржи, јер манастири нису давали онолико, колико је требало и колико је прописано било. У првом нацрту манастирске уредбе било је предложено факултативно давање под закуп, а калуђери су баш рекли, да они хоће облигаторно, обвезно, па је тако и учињено. Манастирска уредба је показала велика успеха. И ко све приходе манастирске тачно погледа, онда ће се уверити, да су манастирска добра прошле године дала 300.000 К чиста прихода (Гласови код већине: Па где су новци?)

Др. Миладиновић: Уложени су, где треба. То се види из књига. (Посланик Ј. Бањанин: Новци се не могу наћи по закуцима.) То ви кажете. Молим, да ме не прекадате. Ја ћу брзо свршити (Посланик В. Прибићевић нешто приговара) Г. Валеријан је одморан, па може да упада.

Славни саборе! А што се тиче осталих ставака рачунских, о којима су већ говорили г. г. предговорници, да су порасле, јер су и потребе црквене и просветне знатно порасле, и да су морале да порасту, јер су прилике биле таке, дужност је била ревиз. одбора, да најпре прегледа, зашто су издатци учињени, а онда се пребацује саборском одбору, ако је држао, да нешто није оправдано. Ја сам устао против тога као да је било расипања и немарног управљања, као да су оне парнице из обести поведене, и ко то не види, тај или затвара очи или обешењачки подмеће.

Ја се не уздам у то, да ћете ви прихватити моје разлоге, а зашто нећете, то ћу вам сад искрено казати. Зна се, како сте ушли у овај сабор, како сте се конституисали и да сте вређали саборски пословник на сваком кораку. (Посланик др. Ђ. Тапавица: А близанци?)

Др. Миладиновић: Било их је и с једне и с друге стране. Још хоћу да кажем, да сте ви просто одлуком она места чиновника укинули, која су законом одређена. Зна се, да сте скинули оне чиновнике, који су стално намештени, па и право на мировину стекли, па сте их сада на улицу бацили неправдом и гажењем закона. Зна се, да сте одредили мировину човеку, који нема права на ту мировину, јер није никада сталност стекао, дали сте му мировину ускос §-у 1. чиновничке мировинске уредбе. Зна се, да је извештај ревизионог одбора израђен на брзу руку, и кад се све то зна, онда се од вас не може очекивати, да ће те ви ову ствар праведно да решите. (Посланик др. Б. Стојановић: Што виче тако? Смех код већине.)

Др. Миладиновић: Шта се смејете? То су циганске упади. (Посланик Ј. Бањанин: Зашто вичете пита Стојановић?)

Др. Миладиновић: Имам доста година, а да би ме ви још могли учити. (Посланик др. Половина: Ако виче, за невољу му је! Посланик Вачић: И то треба да буду суци! Посланик Ј. Бањанин: Ви кажете, да нема кривице, онда не треба ни судаца.)

Др. Миладиновић: Ја сам на крају. Молим вас, немојте ме прекидати. Доказао сам, да је непотпун овај извештај, да је на брзу руку грађен, да је пун погрешака, што и сам г. референт признаје, који каже, да човек може да погреши, а ја кажем, да се не би погрешило, кад би се књиге и списи тачно прегледали.

Доказао сам, да је овај извештај на врат на нос састављен само да се нешто изнесе пред сабор, а у ствари није било ништа.

Ја с тога предлажем, да се овај извештај врати ревиз. одбору, да га на темељу књига свестрано попуни и исправи и поднесе савестан и тачан извештај сабору, па ћемо тек онда моћи о њему у сабору расправљати. (Бурно одобравање код мањине и на галеријама).

Ви не губите на течајној вредности, ако купите **срећке Сан краљице Јелисаве**, јер најмањи згодитак је К 50. **Годишње 3 вучења!** Најближе вучење је 1. јула т. г. **Главни згодитак је круна 40.000** и силне друге згодитке. Ми продајемо те срећке краљице Јелисаве — које су најобљубљеније од свију срећака — по течајној цени од 13 К 75 пот. по комаду, ако се купи од 5 комада на више. Ко не жели срећке одмах исплатити, може од комада по К 2 уплатити и примамо срећке код нас у депот и шаљемо купцу на његово име гласећи депотни лист са бројевима и серијом купљене срећке, са којима одигра на вучењу, а све даље уплате може у сводама по вољи уплаћивати. — Новац треба се одмах са наруџбом слати, јер је близу вучење!

Ефектна банка
I. Rotter
724 5 6 **Будимпешта**, V, Honvéd u 4

Тражи се
КОМПАНИСТА
за једну 50. год. **постојећу мануфактурну радњу**, која прави 120.000 круна обрта. Исти треба да има **25—30.000** круна капитала. 854 3—3

Трговина шпецераја и памука
Душана Миловановића
у Т. Кањижи
потреб је једног вештог и **скретног помоћника** који 3—4 године сервира а вичан је мађарском језику. Ступање 1 августа о. г. Уједно требам и једног **шегрта** из добре куће 880 2—2

Продужење купалишне сезоне
лековитог блатног купатила
„РУСАНДЕ“
У МЕЛЕНЦИМА,
које са сигурним успехом, по употреби 20—25 купања лечи јогуасту и застарелу костобољу Caries Nekrosis, севотине, хроничну реуму, скрофу у у свима њезним облицима и појавама коју нису биле у стању да излече никакове лековите масти. Нарочито лечи Psorias prurigo, кожну болест. Код женских неуредан крвоток, у којим болестима премашује најчувенија интернационална купатила, — **продужује своју купалишну сезону до 15 (28) септембра т. г.** У купалишту је стална лечничка помоћ, апотека, четири модерно уређена хотела са 100 соба, кафана, ресторација са особито добром кухињом, одлична музика, леп парк за шетњу, кр. уг. пошта, телеграф и телефон те је према томе свака удобност гостима обезбеђена

Проспекте и ближа извешћа даје свакоме на захтев и бесплатно управа купатила Русанде у Меленцима (Торонт. жуп.).

За управу купатила:
Каменко Пиперски деловођа. **Милан Гранић** председник-управитељ.
866 2 3

За нашу трговину шпецераја и деликатеса
требама ваљаног, окретног и здравог дечака
за шегрта
и једног солидног и окретног детаљисту
ПОМОЋНИКА
који говори потпуно немачки и мађарски. Ступити може одмах или по споразуму.
Велимир Радак и Син
874 2—3 Митровица (Срем)

АБИТУРИЈЕНТИ
који су ове године свршили
трговачке науке
нека поднесу своје уредно инструиране понуде
Српској Банци у Загребу.
809. 3—4

ЗГОДНА ПРИЛИКА
ЗА НАБАВКУ
КЊИГА.
За 6, добија се 15 круна!
За 10, добија се 30 круна!
За 15, добија се 50 круна!
За 25, добија се 100 круна!
За 40, добија се 200 круна!
За 60, добија се 400 круна!

Ко пошаље Издавачкој Књижарници Пахера и Кисића у Мостар 6, 10, 15 25, 40 односно 60 круна, добиће разних српских књига у вредности, по продајној цени, 15, 30, 50, 100, 200, односно 400 круна.

Уз сваку пошиљку додају се 3 музикалије и 100 дописних карата са ликовима српских књижевника.

Трошак за отпремање и платиће се са подузетим износом 8 3 2—3

ФРОНЛАЈТЕН (Frohnleiten) код Граца
отвара се поново реномирани
Санаторијум „АУСТРИЈА“
за болести *живаца, срца и измене материја* Лечење на хидријатско-физикално-дијејтетски начин по најновијим научним принципима. Зрачна и сунчана купатила Главни лекар и управник Др. С. Вајс *из Беча*, насљеовик дра Хофмана Проспекте шаље Санаторијијум „Аустрија“ (Fronleiten) Српска публика може се информисати код Дра С Милетића у Вршцу. 663 8 10

Стечај.

Расписује се стечај на **једно стипендијско место у грађанској заклади** народног добротвора **Јована Остојића и жене му Терезије рођ Зозук.**

Годишња стипендија износи за ученике средњих школа док су у месту својих родитеља или старатеља 200 К, кад су на страни 500 К а за слушаоце виших школа 800 К.

Ово стипендијско место могу тражити: 1. сродници завештачеви из Суботице, 2 сродници са стране, 3. суботички синови и 4. Срби из аустро-угарске монархије.

Молиоци морају исказати: да су Срби православне вере, каквог су им стања родитељи, да су потпуно здрави и да су у наукама бар добар успех показали и добро се владали. а сродници још и своје сродство са завештачима. Напомињем да се сродство мора доказати са званичним исправама; извјаве приватних особа никако се неће у обзир узети.

Изабрани питомац истовремено не може две стипендије уживати и мораће се владати по правилима, која ће му се по избору саопштити.

Све потпуно обложене молбе нека се поднесу потписаном управитељу до 1. (14.) августа о. г

У Суботици, 24. јуна (6. јула) 1910.

Богдан Свирчевић,
861 3—3 управитељ Остојићевих заклада.

Траже се агенти уз провизију.

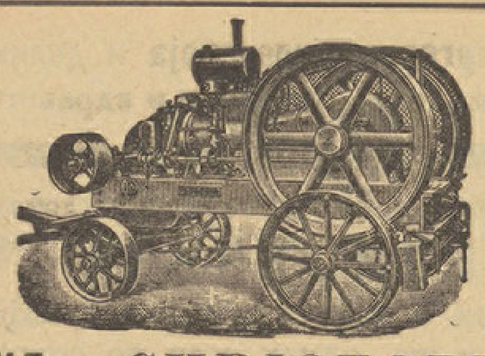

Траже се агенти уз провизију

ОРИГ. „CHRISTOPH“!

Бензин мотори, мотори што увлаче гас, локомобили и

МОТОРИ СА УПОТРЕБОМ ОЛАЈА

(ROHOL-MOTORE) јесу данас на првоме месту.

Име „CHRISTOPH“ је по себи гаранција.

Резултат 75-годишњег покушаја и искуства. Захтевајте каталог од 88 20-20

B. DÉNES, Motorspecialit

BUDAPEST, V. Lipótkörut 15

КУЋА

у Београдској улици у Земуну бр 14. на великој пијаци, подесна за ГОСТИОНИЦУ (Hotel)

издаје се

од 1 септембра уз врло повољне услове Обратити се на

877 2—5 **Катирину Кениг**

Лаудонова улица бр. 30 у Земуну

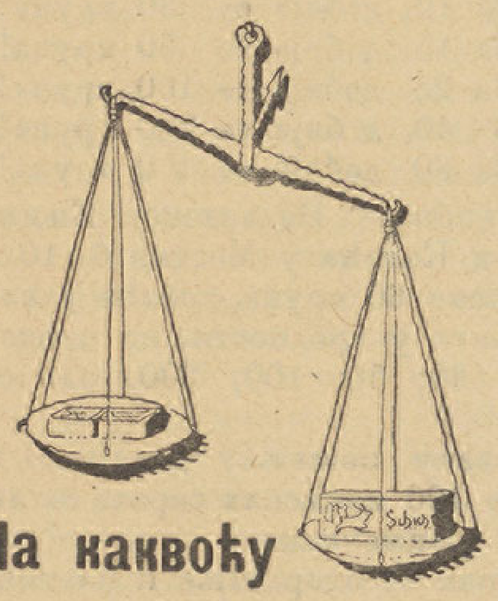

На каквоћу Цену и меру

при куповању треба и сравњивати, јер ниједан сапун на свету не може се мерити са

ШИХТОВИМ САПУНОМ

у свима његовим добрим својствима, као у чистоти, снази, благоћи и јефтиноћи.

685 2—5

НЕКОЛИКО РЕЧИ О ТАЈНИМ БОЛЕСТИМА.

Жалосно је — али права је истина, да у данашњем добу за чудо врло много има таки људи, којима је крв и телесни сокови покварени, и који су ради своје младићке лакомислености и хрђаве навике своју живчану систему и душевну јакост уништили. Сад је најпречe време, да ово грозно стање престане. Неко мора бити, који ће младиће о полном животу добровољно, искрено и темељно поучити неког мора бити, коме могу људи своје тајне болести слободно, без устезања и са поверењем поверити. Али није довољно, ове болести ма коме испричати, већ се мора таком савесном специјалисти лечнику обратити, који о полном животу може савете дати, те на евентуално већ постојећим болестима помоћи, онда ће нестати тих тајних болести.

Таког узвишеног позива и за то је опште познати завод др. Палоца, бившег болничког лечника, специјалисте Budapest VII. Rákóczi út 10.), где уз највећу тајну може свако (како мушки, тако и женске) добити разјашњење о спољном животу, где се крв и телесни сокови болесника очисте, живци ојачају, цела се система опрости од болести, и душевни болови нестану. Овај је завод услед до сада чињеног и на толико хиљада болесника **са успехом изведеног начина лечења у целој монархији једини.** Без сметања дневног рада, са сигурним успехом, темељито и брзо лечи већ од толико година **др. Палоци са његовим специјалним начином** лечења и у најзанемаренијим случајевима сифилитичне ране болести цеви за мокрење, бешике, живаца и кичме, последице сифилиса, цурење семена ослабљену људску снагу (импотенција), златну жилу, болести крви, болести кожне, те све болести женске. **За женске посебна чекаоница и посебан улаз.** Даљина није препрека лечењу. Ако коме из кога разлога особно не може доћи, драговољно му се даје на писмо опширан, дискретан одговор (к писму треба само биљег за одговор приклопити.) Након довршеног лечења писма се спале или на захтев враћају се. Завод се брине и о специјалним лековима. У заводу говори се и кореспондира се српски. Прима се дневно од 9 сати до подне, до 6 сати по подне (недељом до 12 сати у подне.)

Наслов: Др. Палоц бивши болнички лечник, специјалиста Budapest Rákóczi út 10. 422 15—

---

500 круна плаћам ономе, кога заболе зуб или коме смрди из уста тију након трајне употребе Бартилин воде за зубе. Цијена је бочици 80 филира (поштарина посебно 9 фил

Bartilla-Winkler, Wien, 19./I. Sommergasse 1

Добива се у свима лекарницама.

У Новом Саду: код В. К. Грозингера Фрање Јосифа трг; Беле Кихлера апотекара Јелисаветин трг и Оскара Клајна дрогерије код „Црвеног Крста“.

Захтијевајте свагдје, изричито Бартилину воду за зубе. Пријаве о потворењу награђујем.

У мјеста гдје се ова не може да добије, шаљем 7 бочица за К 5·8, просто од пштарине. 194 1

Мушонгово купатило — Бузијаш

Бузијашка „Феникс“ минерална вода

показала се за изврсно лековито средство за болести бубрега и бешике, за кроничне катаре, буб ешке карличине, код стварања песка и камена у мокраћи и код катаричних болести органа за дисање. — Лекарски препоручено. 254 31—

Главно стовариште у Новом Саду код фирме Емерика Дицгена.

У Митровици, на врло прометном — живом — месту на Сави (бив пок. Илије Воховца) код превоза за Србију — продаје се

ВЕЛИКА ПЕЦАРА

са кућама, уз коју се налазе магацини подруми, качаре чардак, штала и још низгредне зграде, које су све од солидног материјала тек пре 5 година грађене, тако, да би се могле употребити и за трговину са ситним или за разна подузећа, као за фабрике или станове У истим зградама налази се

ВРШАЋА МАШИНА

која се са сламом ложи од 4 коњске снаге тако рећи нова. тек 2 лета употребљавана, од најбоље фабрике „УМРАТ“

Сви горе наведени предмети продају се из слободне руке уз повољне услове, за које се треба обратити на доле потписаног лично или писмено уз приложену марку од 10 потура.

Такође у истој кући: „Гостионица Златна Лађа“ потребује ожењена, поуздана, вољна и вешта

гостионичара под рачун

уз кауцију од 300 круна. Ступрти може одмах.

Никола Томић

771 4-6 Митровица (Срем).

ГЛАЈХЕНБЕРГ

купатило посетите, ако болујете од катара у носу, грлу, дишућим органима, стомаку, бронхијалу и т. д., или ако патите од бубрега, бешике, срца, астме, као и од малокрвности и т. д

Ни једно лечилиште у Аустрији нема тако благо поднебље!

Препоручујемо пак само хришћански хотел

Хотел Вила Стирија.

Диван изглед, тераса, ресторација са изврсном кујном уз најумеренije грађанске цене Послуга у народном штајерском оделу. Врло пријатно боравиште Зрачне и чисте собе почев од 1 круне па на више Захтевајте ценовнике и проспекте. Дописивање немачки — Од 10. августа до конца септембра знатан попуст 746 4—20

Оригинални „ОТО“ мотори

за течна горива

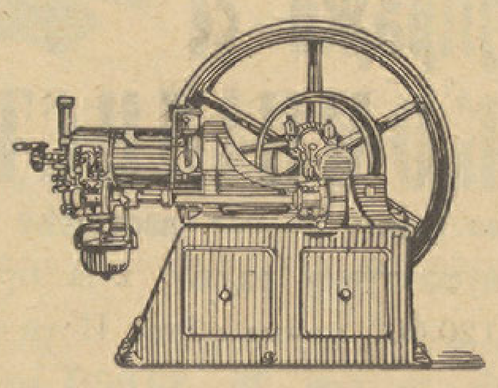

Машине са ренсавањем гаса

Мотори за сиров олај на висок притисак (Diesel) у најбољој изради од 1 до 1500 HP (коњских снага) за занатлијске потребе, пољопривреду и индустрију.

БЕНЗИН-ЛОКОМОБИЛИ

од 4 до 20 коњских снага за вршидбу, **потпуне вршаће гарнитуре**

Специјалитет: самоходни локомобили, покретљиве машине за цепање дрва, шмркова са колима, кола за осветљење итд. Машине за обрађивање дрва од фирме Е. Кислинг и комп. Leipzig.

Најјефтинија и најштедљивија рад

Најстарија и највећа фабрика на копну.

216 20-40 **LANGEN & WOLF, Motorenfabrik**

Филијала: Нови Сад, темеринска улица бр 1

Проспекте и прорачуне бесплатно! — Траже се солидни заступници!

Апотекара

А. Тијерија Балзам

Законом заштићено.

Само је прави са заштитном марком „КАЛУЂЕРИЦА“

Дејствује сигурно код свију болести жалудчаних органа, кашља, избацивања, промуклости, катара у ждрелу, плућних болести, грчева у стомаку и других болова у стомаку, против запаљења унутарњих органа, код немања апетита, хрђавог варења, затвора итд. — Споља код свију болести устију, зубобоље, код опекотина, сјевања у чланцима, код аусшлага, нарочито код инфлујенце итд. 12 малих или 6 дуплих флаша или једна велика флаша 2·— 8—20 специјално за фамилију 5·— круна.

Апотекара А. Тијерија **CENTIFOLIA - МАСТ**

једино права

од изненађујућег, сигурног и ненадмашимог дејства код и најстарије, па и рак-ране, надива, повреда, запаљења, змиј-отока, уклања начисто е и чини по гдекад излишну и саму операцију. 2 дозе 3 кр. 60 п. Главно стовариште у апотеци Jos. v. Török, Budapest.

Треба адресирати на:

Schutzengel-Apotheke des A. THIERRY in Pregrada bei Rohitsch.

БАЛЗАМ А. ТИЈЕРИЈА

БАЛЗАМ А. ТИЈЕРИЈА

Одликована у Лондону 1908. са златном медаљом.

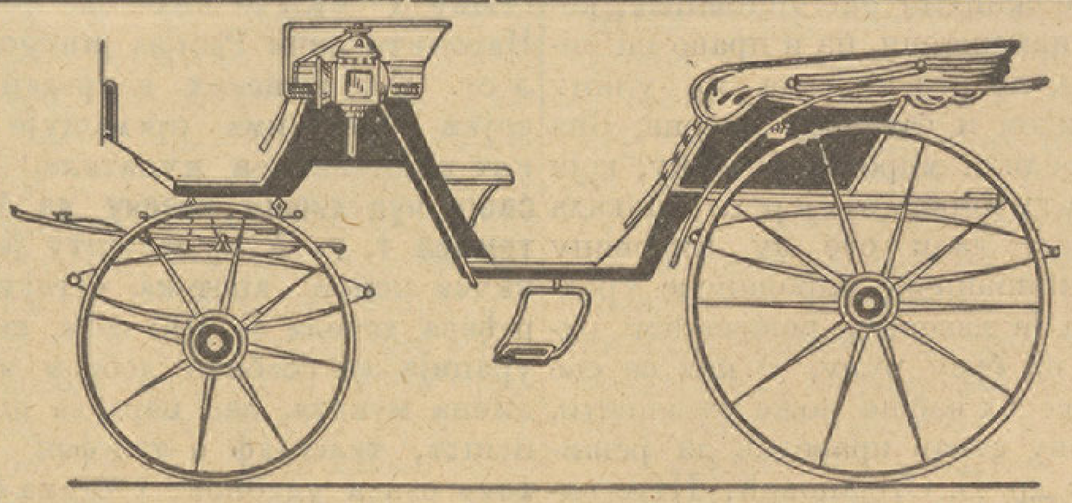

Извоз готових кола за све балканске Државе.

ПРВА ЈУЖНОУГАРСКА ФАБРИКА КОЛА И МАСИВНО САВИЈЕНИХ ДРВЕНАРИЈА ЗА ГРАДЊУ КОЛА

МАТИЈЕ РАЈХА И КАРЛА ЛЕБХЕРЦА

НОВИ САД (на лиману, у близини железничке станице)

Највеће стовариште најразноврснијих и најмодернијих кола од најједноставнијих до најелегантнијих израда по најјефтинијим ценама. Признати солидан фабрикат. — Илустроване ценовнике бадава и франко. Стара кола се најбрижљивије преоправљају или се по жељи примају у промену. 504 12—20

ЦАРСКО КУПАТИЛО (Császárfürdő) у Будимпешти

Летња и зимња лековита купка Своји на мађарског калуђерског реда „милосрдника“. Сумпоровито минерално топло лековито купатило новог реда; парна купка са модерним уређењем, удобна блатна купатила, базени за пливање, и купање које се с особитим успехом против реме и нервних болести употребљава. Угљене киселине, парна и електрична купатила. Лечење пићем и удисањем. 200 удобних соба. Електрично осветлење. Солидна управа и јефтине цене. Нема кургакса и за музику Проспекти се шаљу забадава и плаћено.

155 9-14 УПРАВА

Нема лепшег, јефтинијег поде снијег поклона од једне

!! СПРАВЕ ЗА ГОВОР!

Најлепши грамофони

од 10 форинти на више, могу се добити са 10-годишњом гаранцијом

ВЕЛИКЕ СА ДВЕ СТРАНЕ ПЛОЧЕ

од 25 форинти на више. Разашиљем сваковрсних фабриката плоча и грамофона.

У Угарској најјефтинији извор кол **Tóth József** велика трговина грамоф на Szeged, Könyök utcza 34

Проспекте са новим грамофонси са сликама и плоче са српским стиховима свакоме на захтев бесплатно шаљем.

1806 43 50

МОЛОВ Сајдлички прашак

Само права кад свака кутија и сваки прашак заштитну марку и подпис **A. Moll** носи.

МОЛОВ САЈДЛИЧКИ ПРАШАК је за оне, који пате од стомака ненадмашимо средство, јер јачају стомак и успешно делују на варење и пријатно је средство против затворене столице, те испред свију других пургатура, пилула, горких вода и т. д. имаде првенство.

Цена је оригиналној боци 2 круне.

Фалсификати се судски прогањају.

Молова Францова ракија са соли

Само права кад свака боца носи заштитну марку **A. Moll-a** и кад је са оловном пломбом затворена.

МОЛОВА

Францова ракија и со

је особито средство за мазање код севотина, зглавкова и при назебу најбоље кућевно средство, јер успешно лечи мускуле и нерве.

Цена је пломб. ориг. флаши 2 круне.

Главно отправништво од апотекара

А. Мол, ц. и кр. дворски лиферант

ВЕЧ, Тухлаубен 9.

У стовариштима провинције треба искати искључиво препарате А. МОЛ а. 407 7

Заштитна марка „ЛЕНГЕР

LINIMENT CAPSICI COMP.,

замена за

Anker-Pain-Expeller

је старо опробано кућевно средство, које се од многих година као поуздан лек против костобоље, реуме и назеб употребљава.

Опомена. Због подражавања, која мање вреде, треба при куповању бити пажљив и узимати само оригиналне флаше у кутијама са заштитном марком „Ленгер“ и фирмом **Richter**. — Са ценом од 80 потура, 1 кр. 0 пот. и 9 круне може се у свима апотекама добити. Главно стовариште код: Јосифа пл. Терека, апотекара у Будимпешти. 136 83 42

Dr. Richters Apotheke zum „Goldenen Löwen“ in Prag, Elisabetstrasse №. 5. neu.

ДАЈЕМ на ЗНАЊЕ

да имам на продају на лагеру

стара бела вина „САЛАКСИЈЕ“ од 1885. године;
стара бела вина „ТАНЦОША“ од 1888. године.

од старе домаће лозе:

стара „ТРАМИНЕРА“ од 1906. године,

стара црна карловачка, скадарке, бургундера, које је за флаше зрело и особито добро за малокрвне. Исто продајем у малим буренцадима од 25 литара. Даље имам за гостионичаре добра карловачка вина, бело (зелено) ружица, шилера итд, које могу на најбоље задовољство сваку количину једнаке робе послужити. Исто тако имам сремску (манастирску) шљивовицу и комовицу — сваке висине печену.

Продајем горњу робу уз готов новац или уз поузеће, а бурад дајем у послугу на 30 дана.

Упозоравам моје купце, да ми сваки своју потребу за идућу сезону бермета означи по прилици, колико би требао, јер по наступајућем новом закону морам и ја свој примиремљени лагер надлежној власти пријавити. Те да би зчао потребу спремити.

Петар Костић
Сремски Карловци.

768 6—10

Користите се повољном приликом и јефтином сезонском продајом која почиње 1. јуна

уз попуст од 15, 20, и 25%

на овим артиклovima:

Костими, шосови, блузе уз попуст од	25%
Ручни радови уз попуст од	25%
ШЕШИРИ ЗА МУШКЕ уз попуст од	20%
Сунцобрани уз попуст од	20%
Сви остали артиклови (сем мушког веша) уз попуст од	15%

продаваће се дневно све до 1. августа о. г

Попуст ће се свакој муштерији не на роби него у новцу од рачуна на каси одрачунати.

С особ п штовањем

ЉУБОМИР ПОПОВИЋ

помодна трговина мушке и жен ке р бе у Новом Саду Кошутов (главна) улица.

603 10—

Под својим надзором, тачна послуга и најумеренија цена.

Најбоље врсте плава камена, фарбе за жито (Dupuy Samenbeize.) **Н а ј ф и н и ј а зејтина, пиринча јефтине кафе, ситна и крупна грожђа бираних бадема и лешњика Минхенско шпатен пиво у флашама Највећи избор минералне свеже воде Разне сорти сирева Фришких сардина разних и других риба.**

ДЕЛИКАТЕСА И ШПЕЦЕРАЈА ТРГОВИНА

Љ. Стефановића син, Нови Сад

Главна улица бр. 27.

1805 8 - Телефон б. 76. Основана 1868.

Разна калифорнијска воћа. Праве манастирске шљивовице. Грчка лековита вина: Modaphvane, Cypro, Ahaier, Malvasier. Св а ан свежа путера за тој са спахилука надворводе Албрехта Најбоље врста вина бела и црна у боцама по ванредно јефтиној цени

Под својим надзором, тачна послуга и најумеренија цена.

Нови Сад, 15. јула 1910

Овим стављамо до повољног знања, да код нас уобичајена

СЕЗОНСКА ПРОДАЈА

16. овог месеца почиње и трајаће до 6. августа.

Сва пролетња и летња помодна роба на стоваришту, као:

Зефири	штофови за хаљине	пуплини
кретони	штофови за костиме	гренадини
батисти	штофови за блузе	стамини
кретони за прање	штофови за шлофроке	фулар свиле
швајцарски штикерији	црни штофови за хаљине	лиантунци
платно (лнено) за хаљине	глатки воали	либрети
делени за прање	крепони с пругама	свиле за блузе
воал делени	глатки крепони	свилени крепони

и многи други артиклови, који сви се овде не могу навести, продаваће се по

веома снижене цене.

Поштовадим муштеријама пружа се овим опет згодна прилика за најјефтиније куповање наше изврсне робе, и то искључиво новости

Да би се избегао неспоразум, част нам је у напред приметити, да ове заиста

ВЕОМА СНИЖЕНЕ ЦЕНЕ

важе само до горе означеног рока, а после тога ни под којим околностима неће се моћи по **сниженој цени** више роба добијати.

Помодна трговина код „Анђела чувара“

Матије Леви и друга

587 8—26 на главној пијаци, у згради „Хотела Јелисавете“.

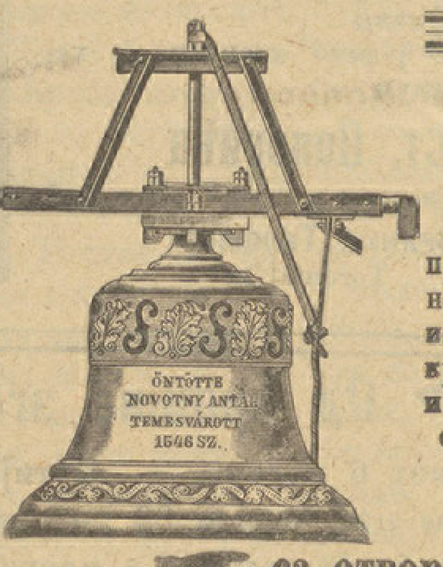

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА

ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА

АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем 1328 43 52

од мене израђена и много пута одликована

са отвореним одушкама провиђена звона

која су у горњем делу — као виолина са отвором у виду фигуре S провиђена и која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако уједном патентирано звоно од килограма изједначује са звуком других по старој системи звона од 461 килограма.

Даље препоручу: козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; **звона или шоље за сатове од метала, прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа**

Илустровани ценовници и прорачун трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљ.изложби у Будимпешти 1895. награђена са великом миленарском медаљом

ВЕЛИКА
ПАРНА ШТАМПАРИЈА И КЊИГОВЕЗНИЦА
ЂОРЂА ИВКОВИЋА
У НОВОМ САДУ

Дунавска улица, у својој кући снабдевена са 8 машина, које креће **гас мотор** а уређена **најновијим модерним и сецесије словима, у красима и шарама сваке врсте** врђује најсавршеније све **штампарске и књиговезачке послове** брзо, тачно и на највеће задовољство а све по цени јефтиније него игде. 156 21—25

Моли за многобројне наруџбине

Ретка прилика!

Предузећем искључиве продаје стављен сам у положај за 5 кр. да ти елегантан Extralache amer са 14 карата златан дубле швајцарски џепни сат, који имаде 36 сати добро радећи „Анкеров“ сврој са жигом „Speciosa“ и превучен је електричним путем са чистим златом. Гарантирам за тачност 4 године.

1 ком. 5 кр. 2 ком. 9 кр. 40 п.

Уз сваки сат иде и један фини позлаћен ланац бадава, ризика искључена пошто примам поручбину натраг и новац враћам разашиљем уз поузеће.

H. Spinrarn, Krakau öster. Nr 175.
846 1—1

ЛЕПОТА И МЛАДАЛАЧКА СВЕЖИНА

постизава се за кратко време употребом опште познатим и признатим

Олинкијевићевим „Кристалин“ препаратом

који не садржи у себи ни масни, ни стеарини, ни ти икаквих састојака, који би на кожу штетно утицали, зато се могу у свако дневно доба употребљавати. Сви препарати састоје се из биљних извађених супстанца због којих лице за кратко време употребом истих добија ос биту белину и сјајност, такђер је јединствено средство против пега као и осталих флека на лицу.

Олинкијевићев „Кристалин“ за зубе у омотима је сасвим био из биљних састојака сачињен, који не садржи у себи сапуна због чега после употребе заостаје непријатан укус

Крем — — — — — —	К 1·—
Сапун — — — — — —	К 1·—
Олинкијевићев Кристалин пудер	К 1·—
Паста за зубе — — — —	К ·50

Поручује се код **Olinkievich „Kristalin“ Budapest VIII. Baross u. 91.** 610 5—0

БОЛИНДЕРОВИ мотори и локомобили, који се терају сламом, добивају се само код

EMIL SZABÓ & Comp.

Budapest, V. Franz Josefsplatz 6.
у палати „Грешама“, преко од ланчаног моста
315 15—15

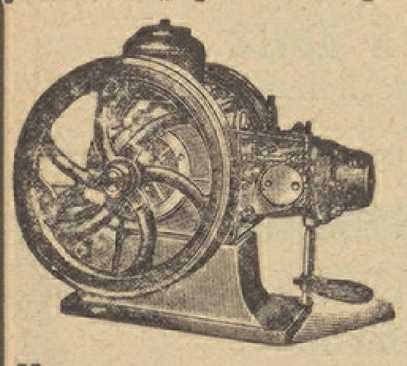

Адреса и бројјав:
SZABÓÉK BUDAPEST.

Телефон: 76 48.

Мотори што увлаче гас, бензин мотори
вршаће машине и све потребно за уређење млинова

ЦЕНОВНИЦИ БАДАВА И ФРАНКО

НОВООТВОРЕНА ПОМОДНО-МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА
ЂОРЂА САЈДЛА
У НОВОМ САДУ,
Фрање Јосифа трг (у Вагнеровој кући)

Част ми је п. н. грађанству до повољног знања ставити, да сам своју новоотворену радњу снабдео богатим избором: **Штофова за госпође, господу, свиле делини, батисти, кретони, шифони платна, конофоса креветне гарнитуре и чаршави, јоргани, фиранге, теписи и т. д.**

Пошто робу за моје још друге две радње у великој количини набављам, то сам у стању уз врло умерену цену робу продавати.

Препоручујући се п. н. грађанству, молим да ми поверење изволите поклонити.

277 30 30 Јесам с особитим поштовањем **ЂОРЂЕ САЈДЛ**

ДЕЛИКАТЕСА И ШПЕЦЕРАЈА ТРГОВИНА
НА ВЕЛИКО И МАЛО
МИКИН И СТОЈКОВИЋ
Телефон бр. 133. **У НОВОМ САДУ** Преко пута владичиног двора
Филијала: Стара Пазова

препоручује поштов. публици како у месту тако и на страни своје богато стовариште и

највећи избор у свакој врсти

гуме за каламљење винограда, **рафије** (лике) **плава камена**

Цене умерене, и слуга брза и тачна

Поруџбине са стране обављамо најбрже и најсавесније.
563 9—12

KUPALIŠTE DARUVAR
Славонија
Јужна жељезница

Жељезовити — и блатни извори 34—45° C.

Мраморне порцуланске купке, фино лечење, мрвлом водом, зрачне и сунчане купеље, слободна лежишта.

Изврсни успеси код лечења **женских болести, слабокрвности, реуматизма костобоље и живчаних болести, нарочито ишхијаса.**

554 9—12 **Умерене цене.** **Проспекте шаље на захтев РАВНАТЕЉСТВО.**

„Десанка Крем“

је тако сретно погођеног састава, каквога до данас ни један крем нема. Не само да отклања пеге, и бубуљице са лица, него лечи и сваковрсне кожне болести. Лице добије природан, свеж, млад изглед до дубоке старости а пудер је сасвим излишан.

Само је онда прави ако је име „Десанка“ на заштитној марци. — Цена 1 круна.

Што је Десанка крем лицу, то је

„Мариенфелдска вода“

за уста и зубе. Цена је флаши **60 фил. и 1 круна.**

Да се спречи опадање и унапреди растење косе, употребљује се једино „Мариенфелдска вода за косу“ — Даље имам разних боја за бојадисање косе. Сва споменута средства су већ од дужег времена огробана као добра, а за нешкодљивост и дејство јамчим.

Све то шаље једино козметичко, хемијски лабораторијум

Ст. Поповића
апотека код „Дјеве Марије“
Велика Теремија
1767 60— Torontál m

Од прашка зготовљена лимонада.

Један омот 6 потура. — Кутија са 12 мањих омота згодно за џеп носити 80 потура **За излете, шпортове** и веобе је одлично а многи хвале да

ма у каквој води растопљено, даје ванредну лимонаду.

Главно стовариште за Нови Сад код: **Браће Вагнера,**

Зготовљава: **KERTÉZ BERNŐ,** апот кар
527 1—50 фабрика кристал-лимонаде **Szabadka**

Даље се може добити код:
Либмана и Тотовића
Саму Розенблут
Оскара Клајна
Петровића и Поповића

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.